

EESTI NSV
POLIITILISTE JA TEADUSALASTE
TEADMISTE LEVITAMISE ÜHING

V. PALLAV
RAPLA TRAKTORIJAAMA DIREKTOR

RAPLA TRAKTORIJAAMA TÖÖKOGEMUSI

NR. 32 (192)

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1954

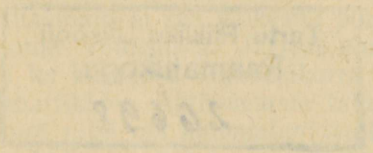
2/26698

A-17346
192 III

EESTI NSV POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE
LEVITAMISE ÜHING

V. PALLAV,
RAPLA TRAKTORIJAAMA DIREKTOR

RAPLA TRAKTORIJAAMA TÖÖKOGEMUSI

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1954

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

26698

SISSEJUHATUS

Rapla traktorijaam asutati 1941. a. jaanuarikuus ja ta aitas töötaval talurahval läbi viia külvitööd sama aasta kevadel. Saksa röövvalitajate ootamatu kallaletungi tõttu Nõukogude Liidule sattus Rapla traktorijaam samal aastal fašistide kätte, kes hävitasid traktorijaama ja vedasid laiali selle vara. Uuesti alustas traktorijaam tegevust 1944. aasta sügisel, kui Eesti NSV territoorium vabastati fašistlikest okupantidest. Esiailgu teenindas traktorijaam 2300 töötava talupoja majapidamist. Talupojad nägid, et nõukogude võimu poolt nende abistamiseks saadetud võimsaid põllutöömehhanismid ei saa väikestel põllulappidel rakendada kogu oma võimsuses. Järjest enam jõudis Rapla talupoegade ni ka kuuldu kolhoosikorra võitlustest vanemates liiduvabariikides. Aktiivsemate talupoegade algatusel hakati siingi mõtlema ühismajapidamise kasulikkusest. Traktorijaama kollektiiv aitas oma aktiivse tööga, isikliku eeskujuga ja talupoegade hulgas tehtava selgitustööga palju kaasa sotsialistliku kollektiivse põllumajanduse hüvede selgitamisele, kollektiviseerimise ideede viimisele iga talupoja kodusse. 1949. aastal oli Rapla traktorijaama tööpiirkonnas loodud juba 86 kolhoosi. Peagi selgusid aga suhteliselt väikeste kolhooside puudused. 1950/1951. aastal ühinesid traktorijaama piirkonna väikesed kolhoosid 17 suureks elujõuliseks artelliks.

Nüüd on Rapla traktorijaam järjest jõukamaks muutuvate põllumajanduslike artellide majanduslikuks, agrozootehniliseks ja ideoloogiliseks keskuseks.

Rapla traktorijaama kollektiivi tubli ja ennastsalgava töö tulemusena saavutati 1952. ja 1953. aastal suuri töövoite, mis kindlustasid talle ainsa traktorijaamana vabariigis suure au, õiguse osa võtta Üleliidulisest Põllumajandusnäitusest 1954. aastal. Peale selle võtsid näitusest

osa traktorijaama piirkonna kolhoosidest 18 lüpsjat-karjatalitajat ja 10 seatalitajat.

Ulatusliku väljapanekuga esines 1954. aastal näituse Eesti NSV paviljonis traktorijaama tööpiirkonnast «Uue Elu» kolhoos. Iga 100 ha põllumaa kohta saadi 1953. aastal piirkonna kolhoosides keskmiselt 17,7 ts sealiha ja 5,5 tuhat muna.

Kolhooside põldudele veeti 1953. a. 9518 tonni sõnnikut ja turvast. Aastatel 1952—1953 hariti üles uudismaad 1134 ha, kuivendati maad 548 ha, koristati kive 1752 ha-lt. Traktorijaam tegi 1953. aastal põllutöid ümberarvestatult tingkänniks 36 978 ha (plaan 36 000 ha). 1954. aastal kolhoosid panid kartuleid maha ruutpesiti meetodil 45% ulatuses kogu kartuli kasvupinnast.

Vaatleme Rapla traktorijaama kollektiivi poolt kasutatud töövõtteid ja kogemusi, mille abil saadi eelnimetatud töövõidud ja ühtlasi ka õigus osavõtuks Üleliidulisest Põllumajandusnäitusest 1954. aastal.

TRAKTORIJAAMA ASUKOHT JA TOOTMISVAHENDID

Rapla traktorijaama keskus asub looduslikult ilusas Alu asulas, 3 km kaugusel rajooni keskusest. Lähim kitsarööpmeline raudteejaam (Rapla) asub 6 km kaugusel. Vabariigi pealinnast Tallinnast asub traktorijaam 60 km kaugusel.

Traktorijaama kasutuses on peale vanade hoonete 1952. a. ehitatud moodne remonditöökoda ja põllutööriistade kuur. 1954. a. ehitati kombainide hoiuruum, autogaraaž, 2 põllutöomasinate kuuri. Traktorijaama väljaehitamiseks on ette nähtud kulutada kuni 1956. a. lõpuni 4 miljonit rubla.

Traktorijaama poolt teenindatavatel kolhoosidel oli 1953. aastal kasutada kokku 47 502 ha maad, millest 38 840 ha, s. o. 81,8% kasutatakse põllumajanduslikus tootmises. Põllumajanduslikult kasutatav maa jaguneb järgmisteks kõlvikuteks: põllumaa 13 806 ha, s. o. 35,5%, heinamaa 15 231 ha, s. o. 39,3% ja karjamaa 9 803 ha, s. o. 25,2%. Rohkem kui 3 400 ha kolhooside valduses olevast maast on kaetud metsaga. Põllumajanduslikult kasutatavast maast on 64,5% looduslike rohumaade all, sellepärast on kolhoosides peatootmisharuks loomakasvatus. Kuid praegu on looduslikud rohumaad enamasti võsastunud ning on seetõttu vähetootlikud. Maaparandustööde läbi viimine neil looduslikel rohumaadel võimaldab olemasolevat söödabaasi mitmekordselt laiendada. Igas kolhoosis on kõlvikute vahekorrad erinevad; seda arvestab traktorijaam tööde planeerimisel ja tootmisabi andmisel kolhoosidele.

1953. aastal oli traktorijaama piirkonna kolhoosides külvatud tera- ja kaunvilju 7 498 ha, kartulit 1 384 ha, köögivilju 98 ha, söödakultuure 4 178 ha, sellest mitmeaastast heina 3 819 ha. Tehnilisi kultuure (lina) kasvatatakse vähesel määral.

Aasta-aastalt suureneb traktorijaama abi kolhoosidele. Seda iseloomustab kõige selgemalt traktorijaama varustamine uusimate nõukogude traktoritega, kombainidega ja teiste masinatega, mida näitab järgmine tabel.

Rapla traktorijaama masinapargi suurenemine

I. Traktorid

Aastad	Т р а к т о р и м а р г и д									Kokku
	C-80	ДТ-54	СХТЗ НАТИ	КД-35	КДП- 35	СХ ТЗ	У-2	ХТЗ -7	СОТ	
1951	2	—	12	8	—	4	9	—	1	36
1952	2	3	12	9	—	4	9	—	1	40
1953	3	9	12	12	—	4	10	2	1	53
1954	4	10	12	12	1	4	10	4	1	58

II. Kombainid

Mark	1951	1952	1953	1954
Kombain C-4	3	6	15	19
Linakombain	—	1	1	1
Kartulikombainid КОК-2 ja ККР-2	—	—	—	3

Põhilisi põllumajandusmasinaid oli traktorijaamas 1. juunil 1954. a. arvuliselt järgmiselt:

1. Traktoriheinaniidumasinaid 24
2. Kartuli ruutpesiti mahapanemise masinaid
СКГ-4 5
3. Kitsarealisi reaskülvimasinaid C-48 3
4. Reaskülvimasinaid 28
5. Kultivaatoreid КУТС-4,2 3
6. „ КОН-2,8 5
7. „ КП-3 36
8. „ КП-4 12
9. Traktoriatrasid 54
10. Viljapeksumasinaid 19

KOLHOOSIDE MULLASTIK JA RELJEEF

Rapla traktorijaama piirkonna kolhooside põllumuldade hulgas on ülekaalus õhukesed (kuni 20 sm) või keskmise tüsedusega (20—30 sm) karbonaatsed kamarmullad, mis mehaanilise koosseisu poolest on savilliivad ja liivsavid. Nende muldade oluliseks omaduseks on rohke lubjasisaldus, eriti piirkonna põhjapoolses osas, kus aluspõhjaks on paas, mis kohati asub maapinnast kõigest 15—20 sm sügavusel. Ka ülejäänud osas koosnevad aluskihid lubjarikkast koreainest.

Happelisi, lubjavaeseid muldi on kohati «Uue Elu», Kehtna, Järvakandi, «Helge Tee» ja «Edu» kolhoosis, kus esinevad liivakad ja kerged liivsavimullad.

Põllu- ja söödakõlvikuid iseloomustab raudkivide rohkus (ligikaudu 100 m³ ühe ha kohta). Sellepärast on siin üheks tähtsamaks saagitõstmise abinõuks kõlvikute puhastamine kividest.

Kolhooside territooriumist on ligi 35% soostunud ja soomuldi, mis nõuavad kuivendustööde läbiviimist, võsa ja peenmetsa kõrvaldamist. Nende maade arvel on võimalik laiendada söödabaasi.

Kolhooside põllu- ja söödakõlvikud ei moodusta sageli suuri massiive, vaid asuvad üksteisest eraldatud lappidena, suurusega 0,6—50 ha, metsade, soode, rabade, kivivarede jne. vahel. See asjaolu raskendab traktorite, kombainide ja teiste masinate otstarbekohast ärakasutamist. Seetõttu on traktorijaama esimeseks ülesandeks maaparandustööde läbiviimine piirkonna kolhoosides, et suurendada haritavaid maatükke.

MAAVILJELUSKULTUURI TÕUS RAPLA TRAKTORIJAAMA TÖÖPIIRKONNA KOLHOOSIDES

Traktorijaama poolt teenindatavais kolhoosides oli 1953. a. küünd mehhaniseeritud 70, külvitööd 58, kultiveerimine 97, koristamine (kombainiga) 30 protsendi ulatuses.

Üheaegselt tööjõudluse tõstmisega pööravad mehhanisaatorid suurt tähelepanu traktoritööde kvaliteedi tõstmisele.

Kõige selle tulemusena tõuseb pidevalt põllunduskultuuri tase teenindatavates kolhoosides.

Viimastel aastatel juurutatakse edukalt traktorijaama piirkonna kolhoosides heinavälja-külvikordi. Kolhoosides rakendatakse külvikorras kaheaastase kestusega põldheina. Enamuses võetakse kasutusele 9-väljalised põllukülvikorrad. Näiteks «Uue Elu» kolhoosi 9-väljalises põllukülvikorras kasutatakse järgmist kultuuride järjestust: 1. ja 2. väli — põldhein, 3. — taliteravili ja lina, 4. — suviteravili, 5. — rühvelkultuurid, 6. — suviteravili, 7. — suviteravili (mesika osalise allakülviga), 8. — must- ja mesikakesa, 9. — taliteravili (põldheina allakülviga). Külvikord võimaldab täita riiklikud plaaniülesanded ja kindlustab loomakasvatusele söödabaasi põhisöötade osas.

Suurte põldheinasaakide tootmiseks on Rapla rajooni kolhoosides soodsad looduslikud tingimused. Põldheina saakide tõstmise alal esineb aga traktorijaama töös puudusi. Paljudes kolhoosides on praegu põldheina hektariisaagid alla 30 ts kuivheina hektarilt. Madalad põldheinaisaagid on tingitud meil peamiselt puudulikust agrotehnikast. 1954. aastal alustasime otsustavalt võitlust põldheinasaakide järsu suurendamise eest; eesmärgiks seadsime toota vähemalt 40 ts põldheina hektarilt. Kolhooside põllumullas on vähe huumust ja lämmastikku, seepärast on suure nõukogude põllumajandusteadlase, akadeemik V. R. Viljamsi õpetus meie kolhooside kohta õige selles, et tee kõigi põllukultuuride suurte saakide saamiseks käib läbi kõrgesaagilise põldheina. Õige agrotehnika rakendamiseks saadi näiteks eesrindlikus «Uue Elu» kolhoosis 1953. aastal keskmiselt 35,5 ts põldheina hektarilt.

Maa efektiivseks kasutamiseks kasvatatakse kolhoosides kesadel valget mesikat, kusjuures mesika esimene lõikus koristatakse loomadele söödaks ning teine lõikus küntakse juuli lõpul haljasväetisena mulda.

Kolhoosidel on piiramatud võimalused orgaaniliste väetiste koguste suurendamiseks ka turba kasutamise teel, sest traktorijaama piirkonnas on umbes 2000 ha turbasoid. Hästi lagunenuid madalsooturvast kasutatakse otseselt põldude väetamiseks. Rabaturvast kasutatakse allapanuks. Et suurendada orgaaniliste väetiste hulka, organiseerib traktorijaam kolhoosides turba varumist. Traktorijaama jõududega veeti 1953. a. talvel kolhooside põldudele 643 tonni turvast.

Eesrindlikud kolhoosid suurendavad iga aastaga põldudele antava orgaanilise väetise kogust. Näiteks «Uue Elu»

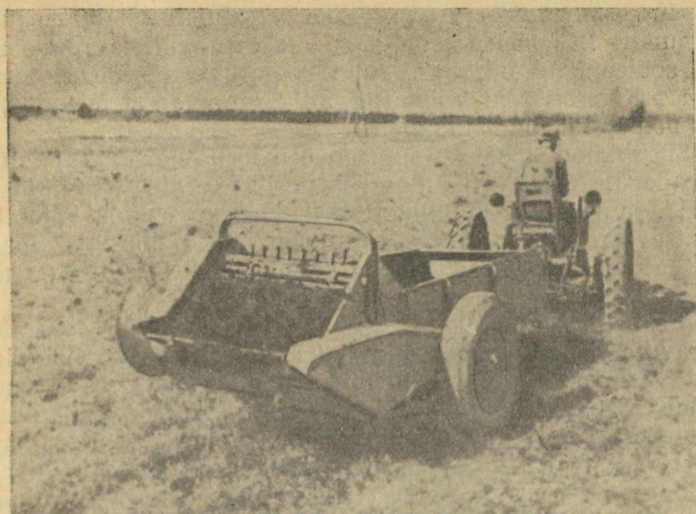

Foto 1. Sõnniku laotamine «Uue Elu» kolhoosis sõnnikulaotiga HT-2 traktori XT3-7 veol; agregaat juhib traktorist Hugo Eenla.

kolhoosis varuti orgaanilist väetist 1949. aastal 1,7, 1950. aastal 7,5, 1951. aastal 9 ja 1952. aastal juba 12 tonni põllumaa iga hektari kohta. Sõnniku hulga ja väärtuse tõstmiseks varus kolhoos üle 2000 tonni allapanu- turvast. Orgaanilist väetist antakse külvikorras kahele väljale — taliviljale ja rühvelviljale — 20—30 tonni hektarile.

Kõige selle tulemusena sai «Uue Elu» kolhoosi I brigaadi brigadiir Juhan Lokuta 1953. aastal järgmised saigid:

rukist	13,2 ts ha-lt
taliniisu	13,3 „ „
suviniisu	10,0 „ „
otra	19,8 „ „
segavilja	20,0 „ „
kaera	12,3 „ „
kartulit	144,7 „ „
söödajuurvilja	403 „ „
põldheina	32,6 „ „
segatist siloks	250 „ „

Põllumajanduse juhtimise lahutamatuks osaks on NLKP Keskkomitee 1953. a. septembripleenumi otsuse kohaselt

teaduse saavutuste ja eesrindlike kogemuste laialdane juurutamine kolhooside tootmisse. Traktorijaama agronoomid ja zootehnikud on juurutanud kolhooside tootmisse terve rea progressiivseid abinõusid ning jätkavad nende juurutamist veelgi ulatuslikumalt.

Sügavküünd tehakse sügisel eelkoorijatega varustatud atradega. Traktorijaama traktoribrigaadid süvendasid 1952. ja 1953. a. künnikihti seal, kus see osutus võimalikuks. VIII traktoribrigaadi poolt (brigadiir A. Susi) 20—25 sm sügavuselt küntud põllult saadi teravilja enamsaaki 20%.

Meie piirkonna kolhoosides külvati eelmistel aastatel teravilja ristikülvi viisil, sest kitsarealiseks külviks puudusid vastavad reaskülvimasinad. Näiteks 1953. a. külvati «Bolševiku» kolhoosis ristikülvil teravilja 51 ha ulatuses. Enamsaaki saadi sellelt pindalalt võrreldes tavalise reaskülviga 1 ts ha-lt. Samasugust enamsaaki saadi ka «Uue Elu» ja Kehtna kolhoosis. 1954. aasta kevadel külvati teravilja ristikülvi kõrval esmakordselt ka kitsarealiste reaskülvimasinatega СУБ-48, kokku 222-hektarilisel pindalal.

Vähe tähelepanu pööras traktorijaam eelmistel aastatel ka kartuli- ja köögiviljakasvatusele; nende saagid on seni olnud madalad. Kartuli ruutpesiti mahapanek toimus 1954. aastal laiemas ulatuses. Kokku pandi kartulit ruutpesiti viisil maha 226,5-hektarilisel pindalal, sellest traktorijaama poolt 156 ha. Traktorijaamas oleva ühe kartulipanemismasinaga СКГ-4 oli võimalik maha panna kartuleid ainult 86-hektarilisele pindalale. Töökogemused näitasid, et СКГ-4 töötab hästi ning vahetusnorme on võimalik täita ja ületada. Töö produktiivsuse tõstmiseks moodustasime masinal töötamiseks alatise meeskonna traktorijaama tööle suunatud kommunistlikest noortest. Meeskond saavutas väheajalise töötamise järel hea vilumuse. Häid tulemusi saavutati kartuli ruutpesiti mahapanekul «Lembitu» kolhoosis, kus täideti kartuli ruutpesiti mahapaneku ülesanne 104%-liselt.

Toitekuubikute kasutamine köögivilja istikute kasvatamisel on tähtis agrotehniline võte, mis tõstab tunduvalt saaki ja kindlustab köögiviljade varajasema valmimise. 1954. a. kevadel kasvatati 230 000 köögiviljaistikut toitekuubikutes. Valmistati 1390 lavaakent ja ehitati kasvuhooneid 785 m² pindalaga. Köögiviljaistikute kasvatamise

alal sammub esirinnas «Tee Kommunismile» kolhoos. Selle kolhoosi aiandusbrigaad valmistas 80 000 kuubikut (plaan 22 000). Toitekuubikute valmistamiseks kasutati siin järgmist toitesegu: 5 osa allapanu-peenturvast, 3 osa üle aasta seisnud kõdusõnnikut, 3 osa huumusmulda ja 2 osa peenedatud lehmäsõnnikut. Mineraalväetisi lisati Kõõgiviljanduse Teadusliku Uurimise Instituudi poolt soovitatud normide alusel. Toitekuubikutes kasvatati kapsast, tomateid ja kurki.

1953. aastal ehitas kolhoos 200 m² pindalaga külmkasvuhoone, mis läks maksma 4000 rubla. Sellest kasvuhoonest koguti hea tomatisaak, mille realiseerimisest saadi 8400 rubla. Sellega tasus väike külmkasvuhoone enda ehitamiskulud ühe aastaga ja andis veel kasu 4400 rubla. 1954. aastal ehitati juurde külmkasvuhooneid 800 m²-lise pindalaga ja soekasvuhoone.

Põldheina (ristiku ja kõrreliste segu) ja teiste põllukultuuride saagid on õhukestel karbonaatsetel muldadel madalad. Suure ja väärtusliku heinasaagi meie vähetootlikel maadel annab aga sügavale tungivate juurtega lutsern, sest ta rahuldab oma peamise veetarbe sügavamate mullakihtide veevarude arvel. Suur tähtsus on veel asjaolul, et lutsern annab mitu aastat järgemööda suurt saaki, mistõttu mullaharimistööd tunduvalt vähenevad. Meil on õhukestel rähkmuldadel mullaharimisriistade kuluvus äärmiselt suur ja harimisel esineb palju avariisid. Seega on lutserni kasvatamine õhukestel karbonaatsetel muldadel suure majandusliku tähtsusega.

1954. aastal muretsesid meie piirkonna kolhoosid endale kokku 70 ts lutserniseemet, ning paljud kolhoosid, nagu Kehtna, «Punane Täht» ja «Põldur» külvasid lutserni igaüks kuni 20 ha suurusele maa-alale.

Traktoriijaama agronoomid osutavad suurt tähelepanu põllumajanduslike kultuuride uute kõrgesaagiliste sortide tootmise juurutamisele, sest kohalikele kliima- ja mullastikuoludele sobivad sordid on võimelised täiuslikult ära kasutama paremate agrotehniliste võtetega loodavaid soodsaid kasvutingimusi. Iga aastaga laieneb kolhoosides väärtuslike rajoonitud sortide külvipind.

Seemnepõldudel rakendatakse kõrget agrotehnikat, mis võimaldab neilt koguda suuremat saaki kui üldkülvidelt. Seemnepõldudel kasvatatakse ainult rajoonitud kõrgesaagilisi sorte. Seemnematerjal puhastatakse hoolikalt umbrohust ja teistest lisanditest.

Traktorijaama poolt teenindatavate kolhooside kasutada on katastri andmetel üle 15 000 ha looduslikku heinamaad; suur osa sellest, umbes 50%, on jäänud sõja ja okupatsiooni ajal hooletusse, osa on soostunud, osa tugevasti võsastunud, osale aga on kasvanud juba mets. Selle tagajärjel on kogusaak looduslikelt heinamaadelt madal.

Sama peab ütlema ka looduslike karjamaade kohta, mis oma madala toodanguga suudavad katta ainult 25% loomade normaalsest suvisest haljassöödavajadusest. Söödatootmise laiendamiseks ja söödabaasi mahajäävuse likvideerimiseks asusime 1954. a. algul täie pingega looduslike rohumaade pealtparandamisele. 1954. aasta I kvartalis puhastas traktorijaam võsalõikajaga võsast looduslikke rohumaad 200 ha ulatuses. Mahalõigatud võsa aeti kokku juurija-koguja abil.

Kui varem oli agronoomil teenindada mitu kolhoosi, mis raskendas üksikasjalist süvenemist teenindatavate kolhooside tootmisvõimalustesse, siis pärast septembripleenu mit on see puudus kõrvaldatud. Kõigis traktorijaama piirkonna kolhoosides töötavad nüüd põllumajanduse spetsialistid, kes saavad oma palga traktorijaamast. Traktorijaama piirkonna kolhoose teenindavad 10 zootehnikut, 8 agronoomi ja 3 veterinaarsti.

MAAPARANDUSTÖÖD

Maaparandustööde hulka kuulub peale niiskusolude reguleerimise, kivide koristamise ja võsa ning metsa kõrvaldamise ka kultuur-rohumaade kamara loomine pealtparandamise või põhjaliku paranduse teel. Kolhooside agronoomid määravad kindlaks, millistel looduslikel rohumaadel saab rakendada pealtparandamist ja millistel neist osutub vajalikuks põhjalik parandus, ning koostavad vastavalt sellele rohumaade parandamise kava. Põhjaliku paranduse ehk ümberkünni alla kuuluvad soorohumaad, samuti osa arurohumaadest ja soostunud rohumaadest, kus ei saa rakendada pealtparandamist. Rohumaade parandamiseks koostatakse maaparanduse projekt.

Rapla traktorijaam teeb teenindatavates kolhoosides põllutööde kõrval ka maaparanduse töid. Selleks on traktorijaam aasta-aastalt vennasvabariikidest juurde saanud uusi- mat võimsat maaparanduse tehnikat. Kui 1951. a. oli trak-

torijaamal võimalik maaparandustöödel kasutada ainult 2 traktorit C-80 ja 2 uudismaa-atera, siis on pilt praegu hoopis teine, mida näeme alljärgnevas tabelis.

Maaparandusmasinate arv aastate järgi Rapla masina-traktorijaamas

Jrk. nr.	Maaparandusmasinate nimetus	1951. a.	1952. a.	1953. a.	1954. a.
1.	Traktor C-80	2	2	3	4
2.	Skreeper ДТ-54	—	—	1	1
3.	Kraaviader	—	1	2	2
4.	Uudismaa-ader	2	6	8	9
5.	Raske randaal	—	—	3	4
6.	Soofrees	—	—	1	1
7.	Muttdrenaadžader	—	1	1	1
8.	Greider	—	—	1	1
9.	Võsalõikaja	—	—	—	1
10.	Juurija-koguja	—	—	—	1
11.	Buldooser	—	—	—	1
12.	Soorull	—	—	1	1
13.	Ekskavaator Э-352	—	—	—	1

Et kiiresti ja minimaalse inimtööjõu vajadusega harida kasutamata maid ja viia neid kultuurkõlvikute alla, selleks on eelkõige vajalik maaparandustööde kompleksne mehhaniseerimine. Varem pidurdas kompleksset mehhaniseerimist paljude maaparandusmasinate puudumine. 1953/1954. a. talvel avanes meil võimalus maaparandustöid komplekselt mehhaniseerida. Näiteks Kalinini-nim. kolhoosis suur maa-ala kuivendati, võsalõikajaga maha lõigatud võsa koguti juurija-koguja abil, kevadel maa künti ja viidi külvi alla. Samasugused tööd toimusid 1953/1954. a. talvel «Põlduri», «Tee Kommunismile» jt. kolhoosides. Traktorijaama kogemuste järgi on talv kõige parem aeg kuivendustöödeks.

Ka võsalõikaja töötab talvel hästi. Traktorist Gustav Paluoja, kes töötas võsalõikajaga, täitis talvel regulaarselt vahetusnorme 150—200%-liselt. Ta puhastas võsast ja peenmetsast looduslikke rohumaad 1. maiks 1954. a. 200 ha.

Looduslike rohumaade kuivendustööd on mõeldavad ainult siis, kui on olemas vee äravool kogujate ja magistraalkanalite kaudu. Uute kanalite kaevamisel ja olemasolevate taastamisel aitab kolhoose ekskavaator Э-352. Kol-

Foto 2. Võsalõikaja töötamas «Lembitu» kolhoosis. Töötab traktorist Gustav Paluoja.

hoosis «Bolševik» ekskavaator Э-352 puhastas ja süvendas 3 km ulatuses magistraalkanalit, mis andis võimaluse võtta kasutamisele 100 ha liigniiskeid heina- ja karjamaid. 1954. a. kevadel aitas traktorijaam kolhoosis «Tee Kommunismile» võtta ekspluatatsiooni rohkem kui 150 ha liigniiskeid heina- ja karjamaid.

Ekskavaatorijuhid O. Viikberg ja A. Eppa ületavad

Foto 3. Ekskavaatorijuht Arnold Eppa töötamas «Bolševiku» kolhoosis.

iga päev töönorme 200—250%-liselt. Maaparandustöid tegi traktorijaam kolhoosides 1952. ja 1953. a. järgmiselt:

Maaparandustööde liigid	Mõõtühik	1952. a.	1953. a.
Kraavi kaevamine kraavi- adraga	ha	204	344
Puude juurimine	ha	174,3	81
Kraavimulla laialiajamine	m ³	—	30 855
Kivide koristamine	m ³	17 837	23 255
Uudismaa künd	ha	561	582

Maaparandustööde mahu suurenemisele on tunduvalt kaasa aidanud vastavate organisatsiooniliste abinõude läbiviimine. 1952. aastal organiseeriti traktorijaamas iseseisev maaparandusrühm, kes hakkas tegema ainult maaparandustöid.

Traktorijaama asus pärast septembripleenumit insenermelioraatorina tööle L. Tootsman. Varem töötas ta Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumis vanem-insenerina. Kohe pärast traktorijaama tööle asumist valmistas ta kolhoosile «Tee Kommunismile» liigvee all kannatavate heinamaade melioratsioonitööde projekti. Selle projekti realiseerimisel saab kolhoos 100 ha väärtuslikku kultuurheinamaad. Samasugused projektid valmistas ta kolhoosidele «Bolševik», «Partisan» ja «Edu».

Traktorijaama piirkonna kolhoosid on saavutanud tunduva kogusaagi, tõusu kasutamata ja vähekasutatavate maade kasutusele võtmisega, millel on läbi viidud maa-parandustööd. Nii sai kolhoos «Põldur» madalsoos pärast kultuurtehniliste tööde läbiviimist 20 ha suuruselt pinnalt keskmiselt 30 ts kõrgeväärtuslikku kultuurheina hektarilt, kuna varem saadi seal ainult 5—6 ts väheväärtuslikku sooheina ja sedagi raske ja palju aega nõudva käsitsi töö juures. Samuti sai kolhoos «Edu» 1953. a. hästilagunenud madalsoost 430 ts päevalille haljasmassi hektarilt.

Põllutöomasinate parema ärakasutamise ja viljasaagi suurendamise seisukohalt omab äärmiselt suurt tähtsust põldudel kivide koristamine. Kuni 1953. aastani toimus meil kivide koristamine traktori järele haagitavate trosside ja vastavate veoplaatide abil. Selline kivikoristusmoodus nõudis aga rohkesti lisatööjõudu. Ühe C-80 traktori pideva töötamise kindlustamiseks oli tarvis 4—5 inimest kivide lahtikaevamisele ja nende veoplaadile asetamiseks. Sageli libises tross kivi väljatõmbamisel või transportimisel ümbert ära ja trossi tuli mitu korda uuesti siduda. Esines trossi katkemisi ning keskmiselt paarinädalase töötamise järel kulus tross niivõrd, et see tuli asendada uuega. Sellisel töötades jõudis üks traktor päeva jooksul koristada kive keskmiselt 20—30 m².

Nüüd kasutame Viljandi traktorijaama eeskujul lihtsat kivikoristusseadist, mille võib valmistada peaaegu igas traktorijaamas, kus on olemas elektrikeevitus ja hüdrauliline press. Seadise tähtsamaks osaks on C-80 traktorile monteeritud šarniirselt üles-alla liikuv kivikoristuskonks. Kivikoristusseadise viimiseks transportasendisse on traktori külge paigutatud eraldi tõstemehhanism. Tõstemehhanismi käivitamine toimub käigu sisselülitamiseega lisakäigukastis.

Teise C-80 traktori haakeseadise juurde on ehitatud kivitõukeplaat, mille tööorganiks on metallplaat $25 \times 600 \times 1600$ mm. Tõukeplaat asub selleks eraldi traktori haakeseadise juurde ehitatud raami küljes. Traktori veoaasa kohal on plaadis nõgus väljalõige, et veoaasa vabaks jätta. Kivitõukaja plaadi alumine serv asub maapinnast 100 mm kõrgusel. Töö toimub traktori tagasikäigul.

Kivide koristamisel kasutatakse traktorijaamas kahte C-80 traktorit. Esmalt sõidab põllule kivikonksuga varustatud traktor, mis alustab kivide maa seest väljatõmbamist. Traktorist juhib konksu kuni 1 m kivist tahapoole nii, et selle keskjoon jääb kivi keskkohaga ühele ja samale joonele, vabastab piduri ja laseb konksu maapinnale. Traktori edasiliikumisel tungivad konksu harud oma raskuse mõjul kivi taga maasse ja, jõudes kivini, võtavad selle oma haardesse. Traktor liigub edasi ja konks tõmbab kivi maapinnast välja. Kivi vabastamiseks kõvemal pinnal pöörab traktorist traktorit, kusjuures koos traktoriga pöörduvad ka kivitõmbaja. Kivi jääb paigale ja konks vabaneb kivist. Pehmel mullal toimub konksu vabastamine tõstemehhanismide abil; järgmise kivi juurde liikumisel on konks transportasendis.

Sellele järgneb traktor, mis on varustatud tõuke- ja veoplaadiga. Traktorist viib veoplaadi põllule. Plaat haagitakse lahti ja traktor alustab tagasikäigul kivide tõukamist plaadile. Kui plaadile on kogunenud vajalik hulk kive, haagitakse plaat traktori järele ning kivid veetakse kogumiskohta. Kogumiskohas haagitakse plaat traktori küljest lahti ning tõukeplaadi abil lükatakse veoplaadi külje poole kivid plaadilt maha. Kahe- kuni kolmekordse tõukamisega «pühib» traktor plaadi kividest puhtaks. Kivide kokkuveol trossiga jäävad kivide vahele kogumiskohas võrdlemisi suured vahed, sest traktor vajab liikumiseks ruumi. Tõukeplaadi abil on aga võimalik asetada kivid väikesele maapinnale tihedalt üksteise kõrvale. Kivide veoks võib edukalt kasutada ka kivikoristuskonksuga varustatud traktorit. Sel juhul haagitakse veoplaad traktori ette ja vedu toimub tagasikäigul.

Kui varem koristati trosside abil päeva jooksul 20—30 m³ kive, siis konksu ja tõukeplaadi abil koristati traktorijaamas kive ühe traktori kohta keskmiselt 65 m³ päevas. Konks tõmbab ilma eelneva lahtikaevamiseta välja kuni 3 m³-lised kivid. Konksu töö efektiivsus on eriti silma-

paistev suuremate, 1—2-meetrilise läbimõõduga kivide juures.

Konksu kasutati edukalt ka kändude ja puude juurimisel. Suuremate puude või kändude puhul rebitakse konksuga katki puu või kännu juured, millele järgneb kännu maa seest väljatõmbamine konksu abil. Puid juuritakse traktori tagasikäigul, kusjuures esialgu tõugatakse puu konksu tagumise osaga küljeli ning edasikäigul tõmmatakse ta konksu abil maa seest täielikult välja.

1953. aastal koristati kivikoristusseadiste abil traktori-jaama tööpiirkonna kolhoosides kive 200 hektarilt 5000 m³ ulatuses. Traktori-jaama kogemused näitavad, et kivikoristusseadis võimaldab tööviljakuse tõhusat tõstmist kivide kõrvaldamisel põldudelt.

Traktori-jaama juhtkond paneb suurt rõhku sellele, et rajatud kuivendussüsteemid püsiksid töökorras. Õigel ajal korrastamata jäänud süsteemid ummistuvad ja maapind soostub uuesti. «Bolševiku» kolhoosis on uudismaade ülesharimise ja kuivendussüsteemide korrashoiu küsimus hästi lahendatud. Kraavide pidevaks korrastamiseks on «Bolševiku» kolhoosi põllundusbrigaadi koosseisust määratud alatiseks kraavivalvuriks-remontijaks Rudolf Viks, kes hoolitseb kraavide korrashoiu eest juba viiendat aastat. Tarbe korral antakse talle abiks teisi kolhoosi põllundusbrigaadi liikmeid.

Esmajärjekorras hoolitseb sm. Viks uute, alles ekspluatatsiooni võetud kuivendussüsteemide eest. Teatavasti on uhtaine settimine kraavis ja mudakihi tekkimine kraavi põhjas kõige intensiivsem esimese kahe aasta jooksul pärast kraavi kaevamist; hiljem muda kogunemine väheneb. Seda silmas pidades puhastab sm. Viks üle kõik uued kraavid, kuhu muda on kogunenud, ja kõrvaldab selle juures ka muud ettetulnud voolutakistused. Kraavikallastele ja nõlvadele kasvanud võsa, mis takistab vee voolu kraavis ning kraaviäärse maa-ala kasutamist ja kraavi puhastamist, niidab ta varakult, ootamata selle suurekskasvamist. Pärast korduvat niitmist pole võsa enam kasvama hakanud.

Peale uute kuivendussüsteemide korrashoiu puhastab sm. Viks iga aasta ka vanu kraave setteainetest ja ehitab ümber vanu kuivendussüsteeme. Üldiselt on «Bolševiku» kolhoosis kuivendussüsteemidega korrastatud ja hooldatud

220 hektarit kultuurmaid; sellest on külvide all 110 ha, kasutamisel kultuurniiduna 80 ha ja karjakoplitena 30 ha.

Kraavivalvuri-remontija sm. Viksi hoolas töö on tõhusalt kaasa aidanud sellele, et kuivendatud maadest seni ülesharitud 220 ha-lt on saadud plaanis ette nähtud saagid.

Kõlvikute parandamise tööd on üheks tähtsamaks teguriks, millest oleneb mehhaniseerimise taseme tõus ja kolhooside tähtsamate põllumajandusharude areng, samuti ka tootlikkuse tõus.

TRAKTORIJAAMA MEHHANISAATORITE KAADER

Traktoristide, traktoribrigaadide brigadiiride ja nende abide, kombaineriite ja arvestajate-tankijate võtmine traktorijaama koosseisu alatiste töölistena likvideeris mehhanisaatorite kaadri voolavuse, tugevdas tunduvalt töödistsipliini ja lõi soodsad tingimused kolhooside abistamiseks.

Pärast NLKP Keskkomitee 1953. a. septembripleenumit suurenes Rapla traktorijaama koosseisuliste tööliste arv üle 50% võrreldes eelmise aastaga. Traktorijaama traktoribrigaadide alatisse koosseisu on juurde arvatud 121 inimest, nimelt: traktoriste 92, traktoribrigaadide brigadiire ja nende abisid 16, arvestajaid-tankijaid 13. Traktorijaamas on komplekteeritud mehhanisaatorite kaader kahe vahetusega töö jaoks.

Rapla traktorijaama töö edukusele aitab tunduvalt kaasa kaadri stabiilsus. Üle 20 inimese töötab traktorijaamas algusest peale. Traktorijaama asus tööle 1947. a. perekond Viikbergid. Ükski selle perekonna liikmetest pole lahkunud traktorijaama teenistusest. Isa Jüri töötab traktoristina, poeg Arvi traktoribrigaadi brigadiirina, poeg Osvald ekskavaatorijuhina, ta abikaasa Ellen Viikberg ekskavaatorijuhi abina, poeg Jüri haakijana ja poeg Uno kombainer-mehaanikuna.

Traktorijaama juhtkond on pidevalt hoolitsenud kaadri ettevalmistamise ja nende erialaste teadmiste tõstmise eest. Talveperioodil viidi läbi kõigi mehhanisaatorite kvalifikatsiooni tõstmise kursused.

Rapla masina-traktorijaamas on terve rida töötajaid, kes on põhjalikult tundma õppinud oma mitmekülgsel erialal.

Eesmärgil omandada mitu kutseala, õppis traktorist kommunistlik noor Lembit Randjärv kombaineriks. Ta sai 1953. aastal eeskujuliku traktoristina ELKNÜ Keskkomitee aukirja. Kommunistlik noor Endel Lugimaa töötab edukalt viljapeksumasinistina, linakombainerina ja traktoristina. Mitmel kutsealal töötajaid on traktorijaamas 32 inimest.

Traktorijaama töötajad abistavad ka kolhoose põllumajandusinventari remontimisel. Traktorijaam eraldas kolhoosidele appi inventari remontimiseks 1953/54. a. sügiskülvisel remontimis perioodil 2 eesrindlikku seppa.

Ehitusorganisatsiooni palvel eraldas traktorijaam oma hoonete ehitustöödele 6 mehhanisaatorit.

Pärast traktorite remondi lõpetamist suurendati remonditööliste arvu koristusmasinate remontimiseks. Selle tagajärjel lõpetasime niidumasinade remondi 1. aprilliks 1954. a. ja viljapeksumasinade ja kombainide remondi 1. juuliks 1954. a.

1953/54. a. talvel vedasid traktorijaama mehhanisaatorid kolhooside põldudele 3600 tonni sõnnikut plaanis ettenähtud 3000 tonni asemel, sealhulgas 1953. a. neljandas kvartalis ligemale 1000 tonni. Sõnniku väljaveoks talveperioodil eraldati kolhoosidele 6 traktorit, enamuses traktorid C-80 ja ДТ-54. Traktorite ratsionaalsemaks kasutamiseks sõnnikuveol on igas kolhoosis vähemalt 2 traktori järele haagitavat kelku. Sõnniku pealeladimine toimub inimtööjõul, tühjendamine põllul patareisse toimub viinsi ja trossi abil kelgu ümberpööramisega. Sõnniku pealeladimiseks suunas traktorijaam kokkuleppe alusel kolhoosidele appi 12 töötajat.

Traktorijaam saatis talveperioodil Vigala ja Kolovere mehhaniseerimiskoolile praktilise ja teoreetilise õppuse läbiviijateks 2 instruktorit, kes on kogenud, eesrindlikud kombainer-mehaanikud.

Mehhanisaatorite kasvav meisterlikkus ja kõrge töökultuur on toonud põhjalikke muutusi kolhoositootmisse. Eelkõige on lühenenud künni-, külvi-, koristustööde teostamise ajad ja paranenud tööde kvaliteet. See kõik on loonud tingimused suurte saakide saamiseks.

MASINA-TRAKTORIPARGI TEHNILINE TEENINDAMINE

Traktorijaamas omab masinapargi kasutamise alal tähtsat osa tehnilise hoolduse reeglite õigeaegne ja nõuetekohane täitmine. Kui varematel aastatel tehnilisi hooldusi tegid reeglite kohaselt ainult traktoristid, liiguvad remonditöökojad aga kõrvaldasid ainult avariisid, siis praegu hoiaavad liiguvad remonditöökojad põhjalikumate tehniliste hoolduste regulaarse läbiviimisega ära avariide tekkimise.

Traktorite seisakuid tehniliste rikete tõttu esines 1954. a. kõige pingelisemal põllutööde hooajal — kevadkülvil — vähem kui 5% tööajast.

Et masinate tehniline teenindamine põllul toimuks kõrgekvaliteediliselt, selleks koostab peainsener Mihhail Vartšenko üksikasjalise tehnilise hoolduse graafiku kogu põllutööde hooajaks. Koostatud graafik võimaldab ette ära määrata liikuvate töökodade marsruute, ette valmistada ja varuda vajalikke tagavaraosi ja remondimaterjale, organiseerida keerukamate tehniliste hoolduste tegemist kvalifitseeritud tööliste poolt. Sellega kindlustame iga traktori ja põllutöömasina juures tehnilise hoolduse nõuetekohase läbiviimise.

Alates 1952. aastast kasutatakse traktorijaamas masinate tehnilisel hooldamisel vahetusfondi sõlmi ja agregate. Tehnilise hoolduse agregaat-meetod seisab selles, et mittekorrasolevad sõlmed ja agregaadid asendatakse kohapeal, põllul, uute või korrasolevate sõlmede ja agregaatidega vahetusfondist. Selleks otstarbeks on traktorijaamas varutud tagavaraks sagedamini riknevaid sõlmi ja agregate traktorite iga margi jaoks uute üksikosade ja sõlmede muretsemise või vanade restaureerimise teel. Nii on НАТИ-tractorite jaoks jaamas tagavaraks 2 plokikaant, 3 karburaatorit, radiaatori südamik, veepump jne. Analooigilisi agregate varusime ka teiste traktorimarkide — КД-35, ДТ-54 ja У-2 jaoks.

Vahetusfondi sõlmede ja agregaatide kasutamine traktorite remondiks põllul võimaldab märgatavalt lühendada traktorite seisuaega, tõsta masina-traktoripargi tööjõudlust ja tunduvalt vähendada remondikulusid. Nii näiteks oli meil juhus, kus traktor CXT3-НАТИ nr. 24 jäi plokikaane rikke tõttu vaol seisma. Selleks et seda plokikaant maha võtta, traktorijaama toimetada, tellimine anda, töökojas

vajalik remont teha ja uuesti traktoribrigaadi toimetada, oleks kulunud 1,5—2 päeva. Plokikaane vahetamiseks korrasolevaga vahetusfondist kulus aga ainult 2,5 tundi. Tehnilise hooldamise agregaat-meetod lühendab traktorite seisuaega ning tõstab ka masinate teenindamise üldkultuuri, vältides vajadust mehhanismide lahtivõtmiseks ja remontimiseks põllutingimustes. Traktorijaamas on kehtestatud järgmine vahetusfondi sõlmede ja agregaatide arvestuse ja väljaandmise kord: vahetusfondi remonditud sõlmed ja agregaadid hoitakse laos ja antakse välja jaoskonna-mehaaniku nõudelehe alusel ainult peainseneri loaga. Traktoritelt mahavõetud mittekorrasolevad agregaadid antakse viivitamatult remonti. Sel viisil on vahetusfond alati korras.

Väga sagedasti on diiseltraktorite seisakud põllutööde hooajal tingitud diiselaparatuuri tehnilistest rikest. Nende põhjuseks on asjaolu, et mootori kütuseaparatuuri üksikosad, mis on valmistatud kõrge täpsusklassi järgi, ummistuvad diislikütuses leiduvate mehaaniliste osakesetega. Lõtk (lubatud vaheruum) kütusepumba kolvi ja hülsi vahel on 0,0015—0,0025 mm, kuid veel võrdlemisi puhtas diislikütuses leidub isegi kuni 0,05—0,06 mm läbimõõduga osakesi.

Kütuseaparatuuri töö parandamiseks ja üksikosade kulumise vähendamiseks puhastame nüüd hoolikalt diislikütust. Traktorijaama mehhaniseerijad organiseerivad kõigis traktoribrigaadides diislikütuse puhastamist seadmise teel. Seadmisel langevad kütuses leiduvad mehaanilised osakesed settenõu põhja ja kütuse puhtus suureneb. Lisaks olemasolevatele kütuse eel- ja peenfiltritele juhivad mehhaniseerijad paagist tuleva diislikütuse veel läbi täiendava filtri — flanell- või siidriidest kotikese, mille nad asetavad paagis asuva kütusetoru otsa. Kütuse täiendav filtreerimine parandab tunduvalt kütusepumba tööd ja tunduvalt pikeneb pihustite töötamise iga. Traktorite seisakuid kütuseaparaadi rikete tagajärjel ei ole nüüd enam esinenud.

Liikuvad remonditöökojad ja jaoskonna-mehaanikud on pidevalt traktoribrigaadides. Nad teostavad hooldusi vastavalt hooldamise graafikule, kontrollivad traktorite ja põllutöömashinade seisukorda, ohutustehnika ja tulekaitse eeskirjade täitmist ning traktorite, haakemashinate, kombinide hoidmist välilaagrites.

Sellise masina-traktoripargi tehnilise teenindamisega on tunduvalt paranenud masinate kasutamine ja vahetusnormide täitmine. Avariide arv on mitmekordselt vähenenud.

TRAKTORIJAAMA DISPETŠERITEENISTUS

Traktorijaama juhtkonnale annab suurt abi dispetseriteenistus. Dispetseriteenistust traktorijaamas korraldab dispetser Artur Kruusvall, kes on 30-aastase staažiga agronoom ja tunneb hästi tootmise organiseerimist. Traktoribrigaadides lasub dispetseriteenistuse korraldamine brigadiiridel, kes iga päev täpselt kindlaksmääratud ajal teevad dispetserile teatavaks andmed tootmisülesannete täitmise käigu kohta arvestajate-tankijate kaudu. Andmete edasiandmiseks brigaadidest dispetserile kasutatakse kolhooside telefone.

Dispetser A. Kruusvall informeerib igal hommikul traktorijaama juhtkonda traktorijaama tootmisplaani täitmise käigust, vahetuse töönormide täitmisest traktoribrigaadide poolt, vahetuse ja päeva töönormide täitmisest mehhanisaatorite poolt ning traktoripargi tehnilisest seisukorrast. Ta peab iga päev sidet traktorijaama töötajate, agronoomide ja zootehnikutega kolhoosides, võtab neilt vastu vajalikku informatsiooni tööde plaani täitmise ja vajaduste kohta. Samuti teeb sm. Kruusvall traktorijaama juhtkonna korraldused ja juhised teatavaks traktoribrigaadidele, agronoomidele ja zootehnikutele kolhoosides ning teistele töötajatele.

Dispetser Kruusvall kasutab oma töös vastavat dokumentatsiooni. Näiteks kõik traktoribrigaadidelt saabuvad järelepärimised ja traktorijaama juhtkonna poolt traktoribrigaadidele antavad korraldused ja täitmise tähtjajad kannab ta vastavasse dispetseri žurnaali. Põhimisteks algdokumentideks dispetser Kruusvalli töös on traktorite töö arvestusraamat ja kombainide töö arvestusraamat. Nimetatud arvestusraamatud võimaldavad analüüsida iga traktoristi, kombaineri ja masinisti tööd. Peale nende kasutab sm. Kruusvall kolhoosidega sõlmitud lepingute arvestuskaarte, kuhu ta märgib iga tööliigi kohta eraldi selle täitmise tähtjaja ja ulatuse.

Head ülevaadet traktoripargi tööst võimaldab traktoripargi töö arvestusgraafik. Sm. Kruusvall kannab iga päev

sellesse graafikusse andmed vahetuste lõikes, traktorite töösoleku aja, seisakute aja ning seisakute põhjused. Peale selle on antud dispetšerile traktorijaama juhtkonna poolt kontrollimiseks: 1) tehnilise hooldamise graafik, mis on koostatud iga traktoritüübi jaoks eraldi, 2) traktorite ja põllumajanduslike masinate remondi kalendergraafik, 3) traktorite remondikäigu graafik sõlmede ja töökohtade järgi.

Dispetšeriteenistus meie traktorijaamas soodustab traktoripargi tööjõudluse tõstmist, võimaldab tõhustada kontrolli traktoribrigaadide töö üle ja osutada õigeaegselt tehnilist abi brigaadidele, vältida traktorite, kombainide ja teiste agregaatide tööseisakuid. Selle kõrval kindlustab dispetšeriteenistus traktorijaama juhtkonnale täpse ja õigeaegse informatsiooni traktoripargi töö ja traktoripargi tehnilise seisukorra kohta.

TRAKTORIBRIGAADIDE TÖÖ ORGANISEERIMINE

Traktorijaam on kolhoosi ühistootmise organisatsioon. Koos kolhoosi juhatusega määrab traktorijaam kindlaks traktoritööde mahu kolhoosis, põllud, mille harimine toimub traktorijõul, aga ka tööd, mida kolhoos teeb oma tootmisvahendite ja veojõuga. Sõlmides kolhoosidega lepingu, võtab traktorijaam endale rea kohustusi kolhoosis teha tulevate tööde kohta.

Tiheda sideme kolhoosidega oleme saavutanud sellega, et me ei jäta täitmata kolhoosidega sõlmitud lepinguid. Viimast on võimaldanud meil täita traktoribrigaadide töö õige organiseerimine.

Traktorijaama ja kolhooside vaheline lepinguline vahetuskord süveneb iga aastaga. Aasta-aastalt suureneb kolhoosides tehtavate tööliikide arv, samuti ka tööde maht. Kui 1949. a. traktorijaam tegi kolhoosides ainult 4 põhilist põllutöö liiki, siis juba 1952. a. tegi ta kolhoosides 13 liiki töid. Samuti kasvas tööde maht, mida traktorijaam tegi teenindatavates kolhoosides, 1953. aastaks rohkem kui 3 korda võrreldes 1949. aastaga.

Juuresolevas tabelis on toodud kokkuvõtte põhiliste põllutööde kohta, mida traktorijaam on teinud vastavalt lepingutele kolhoosides.

Rapla traktorijaama poolt kolhoosidele tehtud põhiliste põllutööde
maht hektarites

Jrk. nr.	Töö nimetus	1949. a.	1952. a.	1953. a.
1.	Külvielne kultiveerimine	340	4782	5772
2.	Suvisederaviljade külv	15	1972	2934
3.	Kartulipanek	—	244	325
	Sellest ruutpesiti	—	—	—
4.	Kõõgi- ja söödajuurvilja külv	—	—	—
5.	Rühvelkultuuride vaheltharimine	—	206	298
6.	Puhaskesa künd	449	841	1467
7.	Kesa kultiveerimine	126	3055	4389
8.	Taliviljade külv	—	1140	1501
9.	Kõrrepõldude koorimine	37	1678	1828
10.	Sügisküund	1444	2569	3517
11.	Kombainiga teravilja koristus	—	972	2255
12.	Kombainiga heinaseemne koristus	—	8	6
13.	Kartulivõtmine	—	23	4
14.	Heinaniitmine	—	1178	1261
15.	Kõik tööd ümberarvestatud tingkänniks	11 825	28 536	36 978
16.	Tootmismahu kasv %-des 1949. a. tegelikust mahust	100%	241,31%	312,71%

Traktorijaama töökogemused näitavad, et traktori- ja masinapargi ratsionaalse kasutamise ning traktoritööde kvaliteedi parandamise eest peetava võitluse edu, järelikult ka suure viljasaagi eest peetava võitluse edu oleneb suurel määral traktorijaama põhilise tootmislüli — traktoribrigaadi tööst.

Eesrindlikud traktoribrigaadid saavutavad aastast aastasse kõrgeid töönäitajaid. Näiteks Artur Susi traktoribrigaad täitis 1954. aasta 30. maiks 42% aastaplaanist ja ületas plaani kõigi tööliikide osas järgmiselt (vt. tabel lk. 26).

Kõrge väljatöötuse kõrval on sm. Susi traktoribrigaadis traktoritööde kvaliteet alati hea.

Brigaadi parim traktorist Johannes Keelmann, kes töötab traktoriga ДТ-54, oli 1. detsembrini 1954. a. isikliku

Töö liik	Plaan ha	Täitmine 30. V 54	
		ha	%
Kevadküünd	160	202	126,2
Kultiveerimine	600	821	136,8
Randaalimine	110	284	258,1
Külv	420	434	103,3

aastaplaani (500 ha) täitnud (1068 ha) 213,7 %-liselt. See edu on seletatav sellega, et traktoribrigaadis plaanilised tööülesanded on viidud iga üksiku traktoristini ja tihedalt kooskõlastatud kolhoosi põllundusbrigaadidega. Kevadtööd viidi läbi komplekselt, tehnikat maksimaalselt kasutades.

Individuaalsete sotsialistlike kohustuste võtmisel olid traktoristid teadlikud, et traktoribrigaad on vastutav kõrgete saakide eest, mistõttu nad juhendasid kõrvalekalduvatult eesrindliku agrotehnika nõuetest. Tööde operatiivse juhtimise eesmärgil löid nad põllutööde esimestest päevadest peale tiheda sideme kolhoosi põllundusbrigaadidega, mis aitas likvideerida traktorite seismist ja tühisõite. Haakeriistu kasutati agregaatides. «Uue Elu» kolhoosis, mida teenindab sm. Susi brigaad, tõusevad aastast aastasse põllukultuuride saagid. Sm. Susi teeb pidevalt ettepanekuid kolhoosi juhatusele olemasolevate reservide ära kasutamiseks kõigi põllukultuuride saakide tõstmise alal.

Samuti nagu sm. Susi traktoribrigaadis, süveneb ka kõigis teistes traktoribrigaadides vastutustunne võitluses kõrgete saakide eest. Ka I traktoribrigaad brigadiiri E. Ilusmäe juhtimisel, mis teenindab «Bolševiku» kolhoosi, sammub juba neljandat aastat järgemööda traktoribrigaadide vahelises sotsialistlikus võistluses esirinnas. 1953. a. plaanilised ülesanded täitis brigaad enam kui 170-protsendilisel, kusjuures traktoritel КД-35 ja ХАТН töötavate traktoristide näitajad olid ligi 180 protsenti. Samal ajal hoidis traktoribrigaad kokku 4 tonni kütteõli.

Traktori- ja põllundusbrigaadi koostöö, mitmesuguste vastastikuselt seotud põllutööde õigeaegne täitmine toimub meil kolhoosi ja traktoribrigaadide hoolikalt läbimõeldud ja omavahel kooskõlastatud tööplaanide koostamise teel. Neis plaanides näeme ette põllundusbrigaadide ja traktoribrigaadide tööjõu ja tootmisvahendite maksimaalset kasutamist ja paigutamist.

Traktoribrigaadi brigadiir võtab osa tootmisnõupidamistest põllundusbrigaadis; samuti ka põllundusbrigaadiir võtab osa tootmisnõupidamistest traktoribrigaadis. See võimaldab kiiremini kõrvaldada puudusi mõlema brigaadi töös.

Traktoriijaama traktoribrigaadide töötajad, täites suure vastutustundega oma lepingulisi kohustusi teenindatavates kolhoosides põllumajanduslike tööde liigi, mahu ja kvaliteedi, samuti agrotehniliste tähtaegade osas, on ühtlasi tõstnud väljatootust 15-hobujõulise tingtraktori kohta 1953. aastal 29% võrra võrreldes 1949. aastaga.

1954. aastal tuli traktoriijaam hästi toime kevadiste põllutöödega, täites poole aasta plaani 30. juuniks 124-protsendiliselt. Sealjuures tõusis möödunud aastaga võrreldes väljatootus ühe tingtraktori kohta 5%.

Meie traktoribrigaadide töö edukus on seletatav sellega, et mehhanisaatorite kollektiivis valitseb kindel töödistsipliin, tööarvestus ja sotsialistlik võistlus brigaadide üldise edu ja au eest.

TRAKTORITE JA PÖLLUTÖÖMASINATE SÖLMMEETODIL REMONTIMISE KOGEMUSED

Enne 1951. aastat remonditi traktoriijaamas traktoreid ja masinaid, alates lahtivõtmisest kuni kokkupanekuni ja sissetöötamiseni, traktoribrigaadi oma jõududega. Remonditöölistel polnud võimalik spetsialiseeruda kindlate tööoperatsioonide läbiviimiseks. Iga traktoribrigaad remontis ainult oma traktoreid. Remondiseadmed ja tööriistad ei olnud kinnistatud alatistele töötajatele ja neid kasutati ebaratsionaalselt. Remondi kvaliteet ja tööjõudlus remonditöödel oli madal.

Alates 1951. aastast võeti traktoriijaamas traktorite ja kombainide remondil kasutamisele sõlmmetod, mis kindlustab täiuslike kodumaiste masinate remondi kõrge kvaliteedi, eriti diiseltraktorite remontimisel.

Sõlmmetodi rakendamisel esines terve rida raskusi. Näiteks traktorite lahtimonteerimise sõlmes läksid kinnituspoldid ja mutrid segamini ja kaduma, mis pidurdas traktorite remondist väljalaskmist. Selle puuduse kõrvaldamiseks tegi jaoskonna mehaanik Elmar Kerdma ettepaneku, et traktorilt monteerivad vastavad sõlmed lahti

need töötajad, kes viivad tegelikult läbi vastava sõlme remondi. Nii monteerib mootori remondi sõlm traktori pealt lahti mootori, käiguosa sõlm käiguosad jne. Selle ettepaneku rakendamisel säilisid kõik poldid ja mutrid.

Üleminekul sõlmmeetodi kasutamisele remonditöökojas ehitati juurde ruum pesemismasina jaoks, eraldati eri ruum diiseltraktorite kütteaparatuuri ja traktorite karbu- raatorite reguleerimiseks, seati üles stendid mootorite kül- maks sissetöötamiseks ja katsetamiseks, organiseeriti komplekteerimise sõlm.

Sõlmmeetodi juures, mis näeb ette kogu remonttööde kompleksi jaotamist osadeks, tehakse remonti selleks erili- selt sisseseatud töökohtadel. Igal sellisel töökohal tööta- vad alatised, vastavate remondioperatsioonide sooritami- seks spetsialiseerunud töölised.

Ülemineku tõttu sõlmmeetodile ja seoses masinate lühemaajalise viibimisega remondis kasutatakse tööpinke, mitmesuguseid tööriistu ja seadmeid palju paremini, kui seda tehti varem. Tunduvalt suurenes töökoja läbilaske- võime ja vähenes remondist osavõtvate tööliste arv. Kui varem remonttööst, mis kestis 4—5 kuud, võttis osa üle 60 inimese, siis sõlmmeetodil remontimisega on tegevad ainult 35 inimest ja traktorite remont toimub lühema aja jooksul.

Remonti vajava traktori saabumisel töökotta võetakse ta lahti, pestakse osad ning seejärel kohe defekteeritakse detailid. Seda tööd teeb kogenud mehaanik O. Sassian. Kasutades mõõteriistade komplekti ja tehnilist dokumentat- siooni määrab ta kindlaks, missuguseid detaile saab remon- tida, missuguseid võib jätta remontimata ja missugused tuleb välja praakida. Samuti määrab ta kulunud detailide taastamise viisi.

Suurt tähelepanu pööratakse remondi kvaliteedile. Töö loetakse lõpetatuks ainult siis, kui selle on vastu võtnud kontroll-mehaanik.

Traktoriijaama remont-töökojas on sisse seatud 21 töö- kohta. Esimene töökoht asub väljaspool töökoda; seal puhastatakse traktorid ja kombainid väljastpoolt, enne kui need suunatakse töökotta. Teises sõlmes võetakse trakto- rid lahti detailideks, mis edaspidi pestakse pesemissõlmes (kolmas töökoht). Detailide defekteerimine toimub neljan- das töökohas.

Pärast defekteerimist suunatakse detailid komplekteeri-

mise sõlme (viies töökoht). Tagasilla, külgülekannte ja käiguosa remontimiseks on kaks sõlme, mis asetsevad traktorite kokkumonteerimise töökohtade lähedal. Mootorid suunatakse mootorite remontimise sõlme. Laagrite valamine ja treimine ning radiaatorite remontimine toimub eraldi sõlmedes. Diiseltraktorite kütteaparatuuri remontimine ja reguleerimine, karburaatorite remontimine ja reguleerimine toimub samuti eraldi sõlmes vilunud mehaaniku Elmar Kerdma juhtimisel. Elektriseadmed remonditakse eraldi selleks ette nähtud ruumis.

Ka põllutöömasinate remont toimub sõlme meetodil.

Enne sõlme meetodile üleminekut viibis iga traktor sügislalise remondi ajal 20—30 päeva töökojas, sõlme meetodi puhul aga mitte üle 7—15 päeva. Kui enne 1951. aastat esines traktorite pikaajalisi seisakuid raskemate tehniliste rikete tõttu, siis viimasel kahel aastal pole niisuguseid seisakuid olnud.

Tunduvalt tõusis vahetuse keskmine väljatootus ühe traktori kohta. Kui 1950. a. oli vahetuse keskmine väljatootus (arvestatult 15-hobujõulise tingtraktori kohta) 2,0 hektarit, siis 1953. aastal tõusis see 3,9 hektarile. Ühe tingtraktori põllutööhooaja keskmine väljatootus oli 1953. aastal 92 hektari võrra suurem kui 1949. aastal ja moodustas 407 hektarit.

KOMBAINIDE MAKSIMAALNE RAKENDAMINE VÕIMALDAB KORISTADA TERAVILJA KIIRELT JA KADUDETA

Viljasaagi koristamise aeg on meil töökoormatuse suhtes pingelisemaid tootmisperioode põllumajandusaastas. Selle aja jooksul on tarvis koristada ja masindada teravilja, külvata talivilja, koorida kõrrepõlde, teha sügiskündi jne. Viljakoristamisega ei tohi venitada, sest see kutsub paratamatult esile suuri viljakadusid terade varisemise näol. Teravilja kiirel ja kadudeta koristamisel etendab tähtsat osa koristustööde maksimaalne mehhaniseerimine.

Iseliikuvad kombainid on täiuslikumaid koristamismasinaid. Vaatamata sellele, et meie traktori jaamas rakendati neid esmakordselt tööle alles 1950. aastal, on nad teeninud kolhoosnikute lugupidamise.

Kombainidega koristasime 1952. aastal 1950 ha ja 1953. aastal 2255 ha.

Umbes 10 päeva enne valikkoristustööde algust koostavad kombainerid lõplikult koos agronoomiga, põllundusbrigaadi brigadiiriga ja kolhoosi esimehega kombaini marsruudi kogu koristustööde perioodiks. Pärast seda viiakse kombainid töökohale. Koristuseelseil päevadel kontrollitakse veel kord sõlmesid ja mehhanisme ja töötatakse kombain 3—4 tunni jooksul sisse. Esimesel päeval töötavad kombainerid 4 tundi esimesel käigul. Pärast seda pingutatakse kinnitused ja minnakse üle teisele ja kolmandale käigule.

1953. aasta viljakoristusperioodil saavutasid mitmed kombainerid silmapaistvaid töövoite. Eriti hästi töötas kombainer Helmut Viibus, kes koristas teravilja 287 ha suuruselt pindalalt; kombainer Gustav Paluoja koristas 258 ha, Eduard Arnik 229 ha jne. 1954. aastal, hoolimata ebasoodsatest ilmastikutingimustest, koristas Helmut Viibus teravilja 168,5 ha ja heinaseemet 2,5 ha, kokku ümberarvestatult teraviljale 181,0 ha, Gustav Paluoja koristas kombainiga teravilja 143,01 ha ja heinaseemet 12,80 ha, kokku ümberarvestatult teraviljale 207 ha, Eduard Arnik sama aja jooksul teravilja 186,7 ha.

Elmistel aastatel põldudel töötanud iseliikuvad kombainid remonditi suure hoole ja täpsusega. Tehasest saabunud uued iseliikuvad kombainid töötati sisse täpselt vastavalt antud juhistele. Enne kolhoosidesse sõitu kontrolliti veel kombainide korrasolekut ja varustati neid vajalike tagavaraosadega, et väikesi rikkeid oleks võimalik kohe kohapeal (põllul) kõrvaldada. Alati on eesrindlikel kombainereil kaasas komplekt tagavaraosi, kuhu kuuluvad vikati-kepsud, sõrmed, segmendid, vahetatavad tähthammasratad, poldid, seibid, needid, küünlad, ketid jne. Nad pööravad erilist tähelepanu igapäevasele tehnilisele hooldusele, mille õigeaegne läbiviimine väldib töökäigus korratusi, rikkeid ja sellest tingitud seisakuid.

Kombainer H. Viibus reguleerib peksuseadist (trummel ja peksukorv) vastavalt vilja niiskusele. Niiske vilja koristamisel ta seab peksukorvi trumlile lähemale, kuiva vilja peksmisel aga kaugemale. Isegi hommikutundidel ja õhtul, millal vili on niiskem, reguleerib ta peksukorvi koomale, keskpäeval, kui vili on kuiv — laiemale. Teraviljade ja heinaseemnete (nisu, oder, kaer, ristik, timut) peksmisel

hoiab ta trumli töötamiskiiruse 1100—1200 pöördel minutis, mis tagab hea peksu puhtuse. Kombainer Eduard Arnik asetab rappuva libaslaua alla plekist teradepüüdja, mis vältis terade kadusid.

Masina puhastusseadmete (puistajate, libaslaudade, sõelte jt.) õigele reguleerimisele ja puhastamisele pöörab erilist tähelepanu kombainer G. Paluoja, mis tagab kõrge töökvaliteedi. Eriti hoolega määrab ta masinat ja kontrollib ülekanderihmade ja -kettide pingsust, eriti aga vikati kiilrihmade igapäevast õlist puhastamist. See tagab nende korrapärase töö ja pika ea. Ohupuhasti põhjas oleva õli vahetab ta iga päev uue vastu. Karteriõli vahetamiseks laseb ta vana õli välja pärast töö lõppu, kui õli on veel kuum, ja täidab karteri uue värske õliga. Vajaliku kütteõli tankimine toimub kas öösel või enne töö algust. Selleks teatatakse kütte kohalevedajatele kombaini peatuskoht juba varem.

Kadude vältimiseks reguleerib kombainer G. Paluoja lõikusmasina lõikekõrguse võrdlemisi madalale. Keskmise kõrre lõikekõrgus ei ületa 15 sm. Haspli reguleerib ta vastavalt vilja seisule. Püstise vilja puhul haspli laba puudutab lõigatavat vilja kõrre keskkohast veidi kõrgemal ja haspli telg asub vikati kohal. Madala ja lamandunud vilja puhul reguleerib G. Paluoja haspli võimalikult madalamale. Kombaini liikumisel vilja lamandumise suunas asetab ta haspli telje vikatist ettepoole, aga liikumisel vastu lamandumise suunda vikati kohale või veidi tahapoole. Lõike ee valib ta võimalikult selliselt, et saab kombainiga töötada lamandumisele ristisuunas ja vastusuunas, sest pärisuunas töötamisel esineb paratamatult suurem terade kadu. Paluoja ei unusta ka igal peatusel lõikemehhanismi kontrollimist. Ta kontrollib, et vikati roog oleks sirge, segmendid terved ja ei loksuks roo küljes ning sõrmed oleksid sirged ja asuksid ühel joonel. Tal on alati kaasas vähemalt kaks tagavarakepsu. Ta puhastab lõikusmasina kesktransportööri igal hommikul ja niiske vilja korral 2—3 korda ööpäevas, et vältida kesktransportööri ummistusi ja seisakuid. Paluoja kinnitas kesktransportööri alla terasplaadi, et kaitsta seda kivide eest.

Iseliikuvälise kombainil on üks puhastusseade, mis koosneb ventilaatorist ja kahest sõelast; selle õige reguleerimine tagab puhta vilja. G. Paluoja, H. Viibus jt. kombainerid reguleerivad ventilaatori tuule tugevuse alati vastavalt

sõelte avade suurusele; sellega nad väldivad terade satumist aganatesse ning terade purustamist. Nad avavad ventilaatori siibrid niiskema ja kõrgesaagilise vilja puhul peaaegu täiesti, et vältida sõelte ummistumist aganatega. Ülemise sõela avavad nad niiske vilja puhul rohkem ja kuiva vilja puhul vastavalt vähem, nii et teri ei läheks üle sõela aganatesse. Alumist sõela reguleerivad nad selliselt, et see laseks kõik terad läbi ja tera punkrisse koguneks võimalikult puhas vili. Eesrindlike kombainerite tähelepanekutel saadakse puhas vili siis, kui alumine sõel on reguleeritud koomale. Alumise sõela liigsel kokkutellimisel läheb palju teri tigutransportööri, mis juhib nad uuesti peksumasinasse, mille tagajärjel palju teri puruneb ja puhastusseade ummistub teradega.

Iseliikuva kombaini mootor töötab viljakoristamisel äärmiselt suure koormusega, seetõttu mootori radiaator ummistub pidevalt prahi ja tolmuga. Kombainer Robert Vainoja kasutab radiaatori pidevaks puhastamiseks kolhoosinoori. Kombainiga töötamisel seisab kolhoosinoor kombainil radiaatori juures ja puhastab pidevalt harjaga radiaatorit. Sellega jääb ära kombaineri ajakulu radiaatori puhastamiseks töötamise ajal.

Kombainer H. Viibusel koos abilisega on kombainiga koristamisel keskmine ööpäevane tööjõudlus 12 ha ümber. Siledatel ja hästi haritud põldudel on ta ööpäevane tööjõudlus isegi 14 ha ja rohkem. Ettenähtud päevane töönorm on 8 ha. Tema tööedukuse põhjus seisab peamiselt selles, et ta kasutab õigeid töökiirusi. Hommikul, kui vili on niiske, töötab kombain esimesel käigul. Hiljem, kui vili on kuivanud, kasutab ta teist ja kolmandat käiku. Öhtul ja vihmasel ajal kasutab ta vastavalt vilja niiskumisele uuesti aeglasemaid kiirusi. Päeval ta töötab kivisematel põldudel, öösiseks töötamiseks valib ta kividest puhtamad ja, kui võimalik, kõrgemad põllud, sest sinna tuleb kaste hiljem. Öösel töötab ta tuledega, kusjuures löikeaparaadi, terapunkri ja põhukoguja juurde on üles seatud lisalambid.

Kombainerid G. Paluoja ja teised toimetavad terade väljalaadimist terapunkrist kottidesse ja kottide mahalaadimist käigu pealt, säästes sellega hulga tööaega. Selleks on kombainile ehitatud juurde tühjendamiskolu siibriga ja vastav platvorm töötaja ja kottide jaoks.

Kombainer H. Viibus kasutab kahte terade väljalaadimise moodust: kombaini peatamata kottidesse ja kombaini

peatusega veoki kasti. Viimasel juhul esineb tööaja kadu umbes 2—3 minutit ühe veoki kohta.

Kombainide tööjõudluse tõstmiseks on väga tähtis, et põldude eraldamine kombainidega koristamiseks ja üleandmine kombaineritele toimuks õigeaegselt. Akti alusel üle antud põldude õigeaegse koristamise eest vastutavad kombainerid koos kolhooside põllundusbrigaadi brigadiridega.

Õigesti organiseeritud kombainide töö aitab kolhoosidel koristada viljasaak kiiresti ja kadudeta ning vabastab muudeks töödeks suure hulga töökäsi.

TRAKTORITÖÖDE OMAHIND JA NATURAALTASUDE LAEKUMINE

Rapla traktoriijaama tootmistegevus on pidevalt toimunud range kokkuhoiu ja omahinna alandamise printsiibil. Peamine kokkuhoid on toimunud kütte-määrdeainete ja remondivahendite ökonoomse kulutuse arvel. See kokkuhoid on seda hinnatavam, et sealjuures on tunduvalt paranenud töö kvaliteet.

Kui 1949. a. kulutas traktoriijaam tingkünni ühele hektarile 74,76 rubla riiklikke vahendeid, siis 1953 a. kulus samaks otstarbeks kõigest 32,51 rubla.

Tootmismahu kasv ja tööde omahinna kujunemine %-des võrreldes 1949. a. tootmismahuga ja omahinnaga

Näitaja	1949. a.	1952. a.		1953. a.	
			% (1949. a. = 100)		% (1949. a. = 100)
1. Tootmiskulud, rbl.	884 014	1 020 190	115,4	1 202 099	136,0
2. Tehtud töid ümberarvestatult tingkännile, ha	11 825	28 536	241,3	36 978	312,7
3. Ühe tingkünni ha tegelik omahind, rbl. . . .	74,76	35,75	47,8	32,51	43,5

Nagu tabelist näeme, suurenes masina-traktoriijaama töömaht 1952. aastal võrreldes 1949. aastaga 141,3% võrra, 1953. aastal 212,7% võrra, kuid seejuures suurenesid võr-

reldes 1949. aastaga kogu 1952. aasta tootmiskulud ainult 15,4% ja 1953. aastal 36,8% võrra.

Traktorijaama kulutustest moodustavad peamise osa kütte- ja remondikulud. Seepärast oleme pidevalt võidelnud kütte ökonoomse kasutamise eest. Traktorijaam on pidevalt alandanud kütte- ja määrdeainete maksumust 1 ha tingkünni kohta.

Küttekulu maksumus 1 ha tingkünni kohta

Näitaja	1949. a.			1952. a.			1953. a.		
	tootmis- plaani järgi	plaani nor- mide järgi	tegelikult	tootmis- plaani järgi	plaani nor- mide järgi	tegelikult	tootmis- plaani järgi	plaani nor- mide järgi	tegelikult
Kulutused kütte-, määrde-aineteks	23,78	22,57	20,68	8,33	8,63	8,27	8,14	7,72	7,72
% üldisest 1 ha tingkünni omahinnast			27,67			23,14			23,75

Tabelist näeme, et kui kütte- ja määrdeainete muretsemiseks iga tingkünni hektari kohta 1949. aastal kulutati 20,68 rubla, siis 1952. aastal kulus kütte- ja määrdeõlideks vastavalt ainult 8,27 rubla ja 1953. aastal 7,72 rubla. Selline tulemus saavutati kütte ökonoomse kulutamisega, tühisõitude ja kütte lisakulude range piiramisega ja diiseltoritorite ulatuslikumalt kasutusele võtmisega.

Traktorijaama tähtsama kulutuse liigi moodustab traktorite, kombainide ja põllutöomasinate remondi- ja tehniline kulu. Rapla traktorijaamas moodustas üldine kulutuste summa remondile ja tehnilisele hooldusele 1953. aastal 316,8 tuhat rubla ehk 26,36% kogu tootmiskuludest.

Masinapargi õigeaegne tehniline hooldamine ja remondi õige organiseerimine on Rapla masina-traktorijaamas tunduvalt kaasa aidanud tööde omahinna alandamisele.

Kui 1949. a. oli traktorite kapitaal-, jooksva remondi ja tehnilise hoolduse kulude summa 12,24 rubla 1 ha tingkünnile, siis 1953. a. kulutas traktorijaam samas arvestu-

Remondi ja tehnilise hoolduse kulud rublades 1 ha tingkännile

Remondi liik	Traktorid			Iseliikuvad kombainid			Põllutöömasinad		
	1949	1952	1953	1949	1952	1953	1949	1952	1953
Kapitaalremont	7,76	3,59	2,49	—	—	—	—	—	—
Jooksev remont	2,17	1,75	0,46	—	0,17	0,21	5,29	1,52	1,50
Tehniline hooldus	2,31	2,19	2,02	—	0,30	0,23	1,86	1,69	1,66
Kokku:	12,24	7,53	4,97	—	0,47	0,44	7,15	3,21	3,16

ses kõigest 4,97 rubla ehk 40,6% 1949. a. kulutustest. Selline tulemus on saavutatud traktorite, kombainide ja põllutöömasinate remontidevahelise väljatöötuse pideva suurendamisega ja tagavaraosade ja remondimaterjalide säästliku kulutusega, ilma masinate tehnilist seisukorda kahjustamata.

Traktorijaam on pidevalt plaanilised töömahud ületanud, kuid seejuures säästlikult kulutanud riiklikke vahendeid tootmistegevuseks võrreldes plaaniga. Kui riiklikke assigneeringuid 1952. aasta plaaniliste ülesannete täitmiseks oli ette nähtud 958,6 tuhat rubla, siis tegelikult kulutati plaaniliste ülesannete täitmiseks 929,5 tuhat rubla ehk 97,8%. Samasuguse tulemuse tootmistegevuses on traktorijaam saavutanud ka 1953. aastal, kus kokkuhoid plaaniliste ülesannete täitmisel oli 3,25%. Kui 1949. aastal oli traktorijaama plaaniline kulu 1 ha tingkänni tegemiseks 99,44 rubla, siis 1953. a., seoses masinapargi täiенemisega, töömahu suurenemisega, sisemiste ressursside mobiliseerimisega ja tehnika maksimaalse kasutamise, kujunes 1 ha tingkänni plaaniliseks omahinnaks 33,22 rubla ehk 33,41% 1949. aasta ühe hektari tingkänni plaanilisest omahinnast.

Traktorijaama poolt kolhoosidele tehtud töödega seoses olevate riiklike assigneeringute osaliseks katteks laekus kolhoosidelt riiklikesse varumisorganitesse naturaaltasuna teravilja järgmisel hulgal:

1949. a.	5072 ts
1952. a.	9088 ts
1953. a.	9612 ts.

LOOMAKASVATUS

Loomakasvatus on Rapla traktorijaama poolt teenindatavates kolhoosides peamiseks tootmisharuks, kusjuures erilist rõhku pannakse veise- ja seakasvatuse väljaarendamisele.

Kolhooside esialgseks ülesandeks oli tõsta võimalikult kiiremini ühisloomade arvu, et sellega suurendada loomakasvatussaaduste kogutoodangut. Loomade arvu suurenemine on toimunud kolhoosides pidevalt kõikide loomaliikide osas, nagu on näha juuresolevas tabelis.

Loomaliik	Seis 1. I 1952	Seis 1. I 1953	Seis 1. X 1953	Seis 1. X 1954
Veiseid kokku	5458	5993	6236	6331
Sellest: lehmi	2337	2527	2619	2772
Sigu kokku	3083	3322	3652	4209
Sellest: suguemiseid	543	530	646	570
Lambaid	2536	2439	2752	2960

Piirkonna kolhoosides oli iga 100 ha põllumajandusliku maa kohta 1. oktoobril 1953. a. keskmiselt 16 veist, neist 6,7 lehma, aga 1. oktoobril 1954. a. 16,3 veist, neist 7,1 lehma.

Eesrindlikus kolhoosis «Uus Elu» oli 1953. aastal 22,5 veist, neist 10,7 lehma iga 100 ha põllumajandusliku maa kohta. Suur enamus kolhoose jäävad praegu veel tunduvalt maha nimetatud saavutustest. Kuid ainult veiste arv ei lahenda piimatootmise küsimust, vaid veiste üldarvus peab olema küllaldasel arvul lehmi. Lehmade osatähtsus veiste arvus meie piirkonna kolhoosides ulatub ainult 43%-ni, mis veel ei vasta kõrge produktiivsusega karjapidamise nõudeile. Meie ülesandeks on praegu suurendada kiiresti kõigi produktiivloomade arvu.

Koos senise loomade arvu kasvuga on tunduvalt suurenenud ka kolhooside sissetulekud loomakasvatusest. Ülevaate kolhooside tulude struktuurist ja suurusest annab tabel lk-1 37.

Kõige rohkem suurenes 1953. aastal võrreldes 1952. aastaga rahaline tulu veisekasvatusest, ja nimelt 29,7%.

Tootmisharu	Sissetulek rublades		Tulu suure- nemise % 1953. aastal võrreldes 1952. a.
	1952. a.	1953. a.	
Kogu rahaline tulu	9 575 935	10 638 380	11,0
Sellest:			
loomakasvatusest	7 591 524	8 921 774	17,5
veisekasvatusest	2 821 359	3 661 895	29,7
seakasvatusest	3 499 472	3 542 074	1,2

Loomakasvatuse osatähtsus (%-des) kogu rahalisest tulust kolhooside rahalise sissetuleku osas on järgmine.

Tootmisharu	1952	1953
Kogu rahaline tulu	100	100
Sellest:		
loomakasvatusest kokku	79,2	83,8
veisekasvatusest	19,4	34,4
seakasvatusest	35,5	33,2
muudest loomakasvatusharudest	14,3	16,2

Nagu ülaltoodust nähtub, saavad kolhoosid peamise rahalise tulu loomakasvatusest, sealhulgas eeskätt veise- ja seakasvatusest. Nii saadi 1953. a. ainult veisekasvatusest üle 2 korra rohkem tulu kui lamba-, linnu- ja hobusekasvatusest kokku.

Meie piirkonna kolhoosides on veisekasvatuse arengut senini pidurdanud mitteküllaldane söödabaas, mistõttu 1953. aastal toodang ühe lehma kohta võrreldes 1952. aastaga isegi veidi langes. Nimelt 1952. a. saadi ühe lehma kohta keskmiselt 2098 kg piima, 1953. a. aga 1839 kg. Iga 100 ha põllumajandusliku maa kohta toodeti piima 1952. a. 125 ts, 1953. a. 118,6 ts ja 1954. a. 136,6 ts.

Piimatoodangu langus 1953. aastal oli tingitud peamiselt sellest, et koresööta ja jõusööta varuti kolhoosides tunduvalt vähem kui 1952. aastal, nagu näitab juuresolev tabel.

Talvised söödavarud Rapla traktorijaama piirkonna kolhoosides

Aastad.	Koresööta, tonni	Mahlakaid söötasid, tonni	Jõusöötasid, tonni
1952	18 122	11 736	3 174
1953	16 099	12 644	2 953

Koresöötade vähesus oli tingitud peamiselt 1953. a. ilmastikulistest tingimustest ja mitteküllaldasest hoolitsusest söödabaasi eest.

Et meie piirkonna kolhoosid võivad ülesseatud normatiive tunduvalt ületada, seda näitavad «Uue Elu» kolhoosi tulemused, kus saadi 1953. a. ühe lehma kohta keskmiselt 3157 kg ja 1954. a. 3205 kg piima. 100 ha põllumajandusliku maa kohta saadi 1953. a. 313 ts piima. «Uue Elu» kolhoosi eeskujul oleme piimatoodangu suurendamiseks asunud ka teistes kolhoosides rakendama mitmesuguseid abinõusid, nagu seda on parema söötmise ja pidamise kindlustamine, tootmise parem organiseerimine, toodanguarvestuse tugevdamine jne.

Söödabaasi mahajäämuse likvideerimiseks haritakse pidevalt üles uudismaid. Samuti levib kõrge saagikusega söödakultuuride (päevalille, maisi, söödakapsa, lutserni, valge mesika) kasvatamine.

Loomakasvatuse produktiivsuse osas on meie tööpiirkonna kolhoosidel eriti häid näitajaid seakasvatuse alal. Nii saadi siin 1952. aastal iga 100 ha põllumaa kohta keskmiselt 16,6 ts, 1953. a. 17,7 ts ja 1954. a. 20,7 ts sealiha. Kolhoos «Uus Elu» sai 1953. a. iga 100 ha põllumaa kohta ligi 50 ts ja kolhoos «Tee Kommunismile» 31,5 ts sealiha, mis ületab NLKP Keskkomitee 1953. a. septembripleenumil ülesseatud nõude — saada 30 ts sealiha 100 ha põllumaa kohta.

Laialdaselt on juurutatud kolhoosides emiste paaritamist 2 korda aastas. Samuti rakendatakse kahekordset paaritamist ühel innaajal. Kahe seatõu (suure valge sea ja eesti lontkõrvalise sea) omavahelise paaritamise tulemusena saadakse ristandsead, kes on tarbesigadena hea elujõu ja nuumaomadustega. Selle efektiivse võtte rakendamine kolhooside farmides on praegu laialt levimas.

Ühe emise kohta saadi 1952. aastal keskmiselt 10,3 ja 1953. aastal 11,8 põrsast. Suur sealihatoodang saavutati uute võtete rakendamisega sigade nuumamisel ja ka põrsaste üleskasvatamisel. Olulisemateks teguriteks on siin heinajahu võtmine söödaratsiooni, laialdane haljassöötade kasutamine ja suvel sigade laagriiviisiline pidamine.

Loomakasvatussaaduste riikliku varumise plaani täitsid traktorijaama piirkonna kolhoosid 1953. aastal järgmiselt.

Näitaja	Plaan, ts	Täitmine, ts	Täitmise %
Liha	1 357	1 798	132,4
Pliim	21 425	21 685	101,2

KOLHOOSIDE ZOOTEHNILINE TEENINDAMINE

Kuni NLK Partei Keskkomitee 1953. aasta septembripleenumini kestis Rapla traktorijaamas olukord, kus üks põllumajanduse spetsialist teenindas mitut kolhoosi. Nii-suguses olukorras ei olnud agronoomid ja zootehnikud paljudel juhtudel niivõrd kolhoosi tootmistegevuse organi-seerijateks kui vaid nõuandjateks, kandmata seejuures erilist vastutust oma nõuannete ellurakendamise ja selle tulemuste eest.

NLK Partei Keskkomitee septembripleenum pidas vajali-kuks, et traktorijaamade koosseisu kuuluks zootehnikuid ja agronome kolhooside teenindamiseks nii palju, et iga kolhoosi saaks pidevalt teenindada vähemalt üks spetsialist (agronoom või zootehnik, olenevalt kolhoosi tootmise põhi-suunast), suuremaid kolhoose aga kaks spetsialisti.

Niisugune ümberkorraldus viidi Rapla traktorijaamas lühikese ajaga läbi. 18-st koosseisus ette nähtud kolhoosis töötava põllumajanduse spetsialisti kohast komplekteeriti 10 kohta zootehnikutega. Valdav enamus kolhoosi siirdunud zootehnikutest töötasid varem zoo-veterinaarjaoskon-dades või rajooni põllumajanduse ja varumise valitsuses. Asunud tööle igaüks ühte kolhoosi, on nüüd spetsialistidel võimalus ja kohustus tungida kõikidesse majandi iseära-sustesse, õppida tundma ka farmide töötajaid ja nende

töötingimusi. Pidevalt kolhoosis elav zootehnik saab iga päev viibida farmides ning tõeliselt ja tõhusalt organiseerida loomade söötmise ja pidamise parandamist, süsteemikindlalt õpetada farmitöötajaid töö juures ja õppustel, juurutada tootmistegevusse eesrindlaste praktilisi kogemusi ning nõukogude eesrindliku teaduse saavutusi. Varem, kui zootehnik teenindas mitut kolhoosi, oli tal hoopis raskem kõike seda teha.

Paljud põllumajanduse spetsialistid, kes varem töötasid mitmesugustel erinevatel kohtadel ning asusid pärast septembripleenumit kolhoosidesse alatiselt tööle, on oma tubli tööga juba näidanud, et kolhooside zootehnilise kui ka agronoomilise teenindamise uus kord on võrratult elulähedasem ning võimaldab tõsta tootmist kiiresti kõrgemale tasemele.

Näiteks töötas Milda Kaupmees Rapla rajooni zoo-veterinaarjaoskonnas zootehnikuna. Pärast septembripleenumit läks ta aga sama rajooni «Põlduri» kolhoosi zootehnikuks ja asus kohe esimestest päevadest peale täie innuga tööle. Üksikasjaliselt selgitas ta välja kolhoosis olemasolevad söödavarud, koostas söödabilansi ning söötmissuunad, organiseeris loomakasvatushoonete remondi kiire lõpuleviimise ning võttis tõsiselt käsile töödistsipliini tugevdamise farmides. Asjaliku selgitustööga ning pidevalt iga päev farmides viibimisega saavutas ta peagi seda, et lüpsjad-karjatalitajad, samuti ka teised loomakasvatusalatöötajad hakkasid täpselt kinni pidama farmi tööpäevakorrast ning zoo-veterinaarsetest eeskirjadest. Selle tulemuseks oli loomade toodangu tõus. Kui 1. oktoobrist 1952. aastal kuni 1. juunini 1953. aastal lüpsiti kolhoosis ühe aastalehma kohta 1314 kg piima, siis 1. oktoobrist 1953. aastal kuni 1. juunini 1954. aastal lüpsiti siin ühe aastalehma kohta 1417 kg piima.

Hästi on organiseeritud kolhoosi loomade suvine pidamine. Karjamaade kasutamine toimub kindla plaani alusel, kusjuures paremad karjamaad on eraldatud lüpsikarjale. Suvine haljaskonveier on rajatud sellise arvestusega, et see kindlustab loomade haljassööda vajaduse katmise kogu suveperioodil. See on saavutatud kõik selle tõttu, et loomakasvatust asus juhtima spetsialist.

Häid tulemusi loomakasvatuse olukorra parandamisel ja piimatoodangu tõstmisel on saavutanud veel «Edu» kol-

hoosis töötav zootehnik Linda Raadik, Järvakandi kolhoosi zootehnik Mari Aasmaa jt.

Energiliseks ja teovõimeliseks zootehnikuks «Uue Elu» kolhoosis on endine Eesti Laskurkorpuse rindevõitleja Rudolf Saveli. Ta töötab kolhoosis zootehnikuna alates 1950. a. Tema töökogemused kolhoosi eesrindliku zootehnikuna on suureks abiks ja eeskujuks teistele Eesti NSV kolhooside zootehnikutele. R. Saveli näpunäidetel on kõigis farmides kehtestatud kindel kord söötade kasutamise ja laudatööde alal. Ta kontrollib isiklikult söötade tagavara-sid ja koostab söödaratsioonid olemasolevate söötade järgi. Karjatamise perioodil jälgib ta, et loomad oleks küllaldaselt vastavaid karjamaid kasutada, niisamuti ka, et lisa sööda andmine toimuks pidevalt. Suurt rõhku paneb sm. Saveli ahtruse likvideerimisele ja noorkarja kasvata-misele.

Aasta algul karjas olnud 100 lehma kohta saadi «Uue Elu» kolhoosis 1952. aastal 98 ja 1953. aastal 94,4 vasikat. Vasikate söötmis- ja pidamistingimuste parandamisega on saavutatud olukord, et vasikate lõpmisi ei ole kolhoosis 1953. aastal esinenud.

Noorkarja suunava kasvatus rakendamine on andnud märkimisväärseid tulemusi. Selle põhjaluseks on noorloomade tugev ja õige söötmine ja nende tähelepanelik hool-damine.

Kuni 6 kuu vanuste vasikate ööpäevane kaalujuurdekasv on olnud järjekindlalt kõigil aastatel üle 700 g. 1953. aastal saavutas vasikatalitaja Helbe Lossmann 23-1 kuni 6 kuu vanusel vasikal keskmiseks ööpäevaseks juurdekasvuks 804 g ja vasikatalitaja Elviine Lauge 21 vasikal keskmiseks ööpäevaseks juurdekasvuks 731 g. Vasikatalitaja Helju Lees saavutas temale kinnistatud 31 vasikalt keskmiselt 710 g ööpäevast juurdekasvu.

Vasikate jootmisel kasutatakse «Uue Elu» kolhoosis nõukogude teadlaste poolt väljatöötatud söötmise-jootmise skeeme. Nende skeemide kohaselt joodetakse vasikatele juba esimestest elupäevadest alates suuri ternespiima koguseid, mille tulemusena saavutatakse suurem ööpäevane kaalujuurdekasv ja vasikate kiire arenemine. Tervete ja tugevate veiste saamiseks rakendatakse Karavajevo sovhoosi eeskujul vasikate suvist laagriviisilist pidamist. Noorkarja karjatatakse kopliviisiliselt. Koplid on eraldi vasikatele ja mullikatele.

Vasikate käestsöötamise normid sõltuvad nende kehakaalust. Vastavalt arengule määratakse neile käest antava sööda hulk. Et õigesti määrata söötamise norme, kaalutakse noorloomi iga kuu. Ühe vasika üleskasvatamiseks kuni 6 kuu vanuseni kulutatakse keskmiselt 350 kg täispiima, 800 kg lõssi ja 210 kg jõusööta. Jõusööda kokkuhoidmiseks antakse noorkarjale valgest mesikast valmistatud heinajahu. 2—6 kuu vanustele vasikatele antakse lisaks heinale ja lõssile 1 kg jõusööta ja 1—2 kg mesikajahu päevas. Noorkarjale 6 kuust kuni 1 aastani söödetakse lisaks koresöödale päevas mullika kohta 0,5 kg jõusööta ning 2 kg mesikajahu. Üle 1 aasta vanustele noorloomadele söödetakse päevas lisaks koresöödale looma kohta 1 kg mesikajahu. Kõigis vanuserühmades areneb noorkari hästi ja püsib heas toitumuses.

«Uue Elu» kolhoosis on 100 ha põllumajandusliku maa (põld, heina- ja karjamaa) kohta pidevalt tõusnud nii veiste üldarv kui ka lehmade arv. 1950. aastal oli kolhoosis 100 ha põllumajandusliku maa kohta 16,3 veist, neist 8,1 lehma. 1952. aastal oli 21,2 veist, neist 9,8 lehma ja 1953. aastal 22,5 veist, neist 10,7 lehma. R. Saveli juhtimisel on kolhoosi veisefarmi piimatoodang aastast aastasse pidevalt tõusnud. 1950. aastal oli keskmine piimatoodang 140,7 aastalehma kohta 2804 kg, 1952. aastal 158,4 aastalehma kohta 3151 kg ja 1953. aastal 199 aastalehma kohta 3157 kg. 1953. aastal saavutas seitsmeteistkümnest lüpsjast 14 lüpsjat üle 3000 kg-lise keskmise väljalüpsi lehma kohta aastas.

Kolhoosi juhatus omalt poolt ei ole andnud üksikutele töötajatele erilisi soodustusi rekordite saavutamiseks, vaid püüab luua kõikidele töötajatele võrdseid võimalusi kõrge produktiivsuse saavutamiseks. Võrdsetes tingimustes said mõned lüpsjad 1953. aastal suuremaid näitajaid. Näiteks lüpsja Mall Rünne saavutas 1953. aastal temale kinnistatud 10 lehmalt keskmiselt 3824 kg-lise piimatoodangu. Lüpsja-karjatalitaja Ella Olbrei lüpsis temale kinnistatud 10 lehmalt keskmiselt 3700 kg piima ja Aliide Lokuta saavutas temale kinnistatud 11 lehmalt keskmiselt 3595 kg-lise toodangu.

Tähendatud toodangute saavutamiseks rakendavad lüpsjad-karjatalitajad zootehnik R. Saveli näpunäidetel järgmisi zootehnilisi võtteid. Lehmi paaritatakse tavaliselt esimesel indlemisel pärast poegimist. Kinni jäetakse lehmad

1,5—2 kuud enne poegimist, kusjuures suuretoodangulistel lehmadel rakendatakse sundkinnijätmist. Pärast lehmade kinnijäämist hakatakse neid tugevamini söötma, andes neile niisama palju sööta kui 10-kilogrammise päevatoodanguga lehmadele. Keskmiselt kulutati lehma kohta 1953. aastal laudaperioodi jooksul 13,2 ts heina ja 6,6 ts põhku. Mahlakatest söötadest söödeti 22 ts silo, 17,7 ts söödajuurvilja. Jõusööta kulutati keskmiselt 6 ts lehma kohta. Jõusööda kokkuhoidmiseks on edukalt söödud lüpsikarjale mesikajahu, mida segatakse jõusööda hulka. Jõusööda hulka lisatakse ka mineraalsööt. Karjamaasööta ja lisahaljassööta kulutati keskmiselt lehma kohta 70 tsentnerit.

Karja peamiseks söödaks suvekuudel on kultuurkarjamaa rohi. Karjamaid kasutatakse kopliviisiliselt.

Lisahaljassööta kasvatatakse haljaskonveieri süsteemis. Maikuu teisel poolel saavad lehmad farmilähedases söödakülvikorras kasvatatud haljasrukist ja rohtu kultuurkarjamaalt. Kesal kasvatatava valge mesika esimest lõikust kasutatakse edukalt loomadele haljassöödaks ja siloks ning ädalat haljasväetiseks. Mesikas on mai viimasel ja juuni esimesel dekaadil rahuldanud hästi piimakarja haljassööda vajadust. Osa mesikat tehakse heinaks, millest valmistatakse kõrgekvaliteedilist heinajahu.

Augustis-septembris saadakse karjale haljassööta põld- ja kultuurheina ädalatest ning oktoobris kasutatakse juurviljapealseid mahlakaks söödaks.

Mahlakatest söötadest osutatakse erilist tähelepanu silole. Silo valmistamine on pidevalt suurenenud. Kui 1948. aastal valmistati silo 10 tonni, siis 1951. aastal 528 tonni, 1952. aastal 570 tonni ja 1953. aastal 690 tonni. Silo valmistatakse valgest mesikast, päevalillest, põld- ja kultuurheina ädalast jne.

R. Saveli saavutas ka käesoleval aastal piimatoodangu edasise tõusu. Nii saadi iga lehma kohta ajavahemikul 1. oktoobrist 1953. a. kuni 1. juunini 1954. a. 1963 kg piima. Eelmise aasta samal ajavahemikul saadi 1838 kg piima iga lehma kohta.

R. Saveli pöörab eriti suurt tähelepanu tõuaretusele ning tõuloomade arvu suurendamisele. Kolhoosis peetakse eesti mustakirjut veisetõugu. Zootehniline algarvestus hoitakse kolhoosis korras, sest sellele rajaneb kogu tõuaretustöö. Kolhoosis peetakse karjaraamatut ja noor-

karjaraamatut, kuhu kantakse kõik põlvnemise, eluskaalu ja toodangu andmed. Iga lehma piimatoodang mõõdetakse igal lüpsil ning märgitakse lüpsipäevikusse. Piima rasvaprotsendi määramiseks asutati 1950. aastal kolhoosi piimanduslaboratoorium. Igal kuul määrab laborant individuaalselt iga lehma piima rasvaprotsendi. Igal lehmal arvestatakse välja 300-päevase laktatsiooni piimatoodang ning rasvaprotsent. Nende andmete alusel tehakse paaride valikut ning koostatakse paaritusplaan põhimõttel, et lehma paaritatakse temast väärtuslikuma pulliga. Erilist rõhku pannakse siinjuures piima rasvaprotsendi tõstmisele. Kolhoosis peetakse kolm eliit-rekordklassi kuuluvat eesti mustakirjut tõugu tõupulli, kelle emade piimatoodang on olnud üle 5000 kg ning piima rasvaprotsent üle 4,0. Kolhoosi sugupullide koosseisu täiendatakse ainult parimatest tõukarjadest põlvnevate puhtatõuliste eliit-rekordklassi kuuluvate remontpullidega.

Ka kolhoosi seakasvatuse arendamisel on R. Savelil suured teened. Sealiha tootmise alal on kolhoos esikohal vabariigis. 100 ha põllumaa kohta toodeti 1951. aastal 29,8 ts, 1952. aastal 40 ts ja 1953. aastal ligi 50 ts sealiha. Seafarmis kulutatud ühe normipäeva kohta on saadud seakasvatusest tulu 1952. aastal 114,2 rubla ja 1953. aastal 121,0 rubla. Kolhoosis kasvatatakse üles iga aastaga rohkem põrsaid. 1949. aastal kasvatati 175 põrsast, 1951. aastal 475 põrsast ja 1953. aastal 507 põrsast. Ka põrsaste arv keskmiselt emise kohta suurenes: 1950. aastal oli see 13,5 põrsast ja 1953. aastal 14,4 põrsast.

Sugusigade söötmisel on rakendatud prof. Redkini poolt soovitatud söötmisnorme. Nii annavad seatalitajad Helene Bristol, Aliide Päädam ja Magda Tagapere talvekuudel 200—250-kilogrammiline eluskaaluga sugukultidele päevas 1,5—2,5 kg kaerajahu, 6—8 kg lõssi, 5 kg kartuleid, 6 kg söödajuurvilja ja 1,5—2,0 kg heinajahu. Suvel asendatakse söödajuurvili ja heinajahu ning osaliselt ka kartul haljaskonveierist saadavate söötadega. Imetavad emised, eluskaaluga 180—200 kg, kellel on 12 põrsast, saavad päevas 3 kg kaerajahu, 10 kg lõssi, 6 kg kartulit, 5 kg söödajuurvilja ja 1,5—2,5 kg heinajahu. Suvel asendatakse emiste söödaratsioonis söödajuurvili ja heinajahu haljaskonveierist saadavate söötadega.

Sigade söödaratsioonis on alati ka mineraalsöötasid. Nii lisatakse sugusigadele antavatele söötadele päevas kesk-

miselt 50 g kondijahu ja 10—15 g keedusoola. Nende sööt-
mishormide kasutamisel on sugusead heas toitumuses.
Suvel viibivad sead koplis. Mittetiinestumist esineb harva.

R. Saveli taotleb sigade nuumamist võimalikult lühema
aja jooksul. Ta püüab saavutada seda, et sead juba kuue
kuu vanuselt kaaluksid vähemalt 90 kilogrammi ja kaheksa
kuu vanuselt 140 kilogrammi.

Kolhoosis aretatakse suurt valget tõugu sigu. Tarberist-
luse läbiviimiseks kasvatatakse aga ka lontkõrvalisi sigu.
Tarberistluse teel saadud sead arenevad tunduvalt kiire-
mini ja neid saab realiseerida umbes 10 päeva võrra varem
puhtatõulistest. Tarberistluse teel saadud põrsaid kasuta-
takse ainult nuumikuteks, sugusigu neist ei jäeta.

R. Saveli saab aru, et suure sotsialistliku ühismajandi
farmide juhtimine nõuab teadmisi, sellepärast õpib ta ise
pidevalt edasi ja õpetab ka teisi kolmeaastastel zootehnilis-
tel kursustel.

Maldus Pulst, kes omab kõrgema zootehnilise hariduse,
töötas ENSV Põllumajanduse Ministeeriumis vanem-zoo-
tehnikuna, asus aga pärast septembripleenumit tööle Rapla
traktorijaama peazootehnikuna. Kohe esimestest päevadest
peale asus ta täie innuga tööle. Ta tegi kindlaks traktori-
jaama piirkonna kolhooside majanduslike tingimuste eri-
nevused, senised saavutused, puudused ja kasutamata
reservid ning asus energiliselt loomakasvatusele kindla ja
küllaldase söödabaasi loomise organiseerimisele. Sm. Pulst
selgitas välja, et enamikus kolhoosides on juba praegu
olemasolevad lehmad, sead, lambad ja kanad suutelised
andma kuni poole rohkem toodangut, kui neile oleks varu-
tud küllaldasel määral heakvaliteedilist heina, silo, juur-
vilja, kartuleid ning söödateravilja talviseks söötmiseks ja
kui loomad oleksid kindlustatud suvise haljassöödaga.
Seega seisab Rapla masina-traktorijaama piirkonna kol-
hoosides suur osa loomade toodanguvõimest kasutamata.
Selle puuduse parandamiseks astus noor peazootehnik
energilisi samme juba 1954. aastal.

Söödabaasi organiseerimise kõrval korraldab ta kolme-
aastase zootehnilise õppuse regulaarset läbiviimist ja uute
loomakasvatushoonete ehitamist. Ta organiseerib sotsialist-
likku võistlust üksikute loomakasvatusala töötajate vahel.

Peazootehniku ja kolhooside zootehnikute senine töö
kindlustab kolhooside kiire majandusliku tugevnemise ning
kolhoosnikute jõukuse kasvu.

LOOMAKASVATUSHOONETE E HITAMINE JA LAUDATÖÖDE MEH HANISEERIMINE

Loomakasvatuse edasise arendamisel on üheks olulise- maks teguriks uute, ajakohaste loomakasvatushoonete ehi- tamine ja loomakasvatufarmides palju jõukulu nõudvate tööde kompleksne mehhaniseerimine. Nendele küsimustele pannakse kolhoosides erilist rõhku. Uued veiselaudad on ehitatud «Uue Elu», «Tee Kommunismile», «Bolševiku», «Punase Tähe», Järvakandi ja «Lembitu» kolhoosis. Uued sigalad on ehitatud «Jüriöö», «Põlduri», «Ühistöö», «Parti- sani», Järvakandi ja Kehtna kolhoosis. On ehitatud terve rida kanalaid ja muid majandushooneid.

Kolhooside elektrifitseerimisega on loodud energeetiline baas tööde mehhaniseerimiseks. Täielikult on elektrifitseeritud 16 kolhoosi. Näiteks «Uue Elu» kolhoosis on töövil- jakuse tõstmiseks omistatud suurt tähtsust tootmisprotses- side elektrifitseerimisele. Kolhoosi hüdroelektrijõujaam too- dab praegu aastas 30 000 kW odavat elektrienergiat nii kolhoositootmise mehhaniseerimiseks kui ka kolhoosnikute elutarvete rahuldamiseks. Mitmesugustes tootmisloikudes töötab kokku üle 30 elektrimootori, mis säästab ligi 60 in- mese tööjõu.

Loomakasvatuses palju jõukulu nõudvate tööde mehha- niseerimiseks on traktorijaamas moodustatud loomakasva- tufarmide mehhaniseerimise brigaad, mida juhib mehaanik Otto Niisuke.

Rajooni põllumajandusnõuetuse komisjon avaldas 1953. aastal tunnustust Rapla masina-traktorijaama loomakas- vatufarmide mehhaniseerimise brigaadile.

Piirkonna kolhooside uued laudad on kõik mehhaniseeritud (on sisse seatud automaatjootmine ja farmisisene transport). Kolhoosides «Uus Elu» ja «Tee Kommunismile» on sisse seatud ka mehaaniline lüps. Samuti kõikides uutes sigalates on söötade ettevalmistamine mehhaniseeritud, on üles seatud söödaaurutajad, kartulipudrustajad, kartuli-juurvilja pesijad jne. Piirkonna 17 kolhoosis on üles seatud 22 söödaaurutajat.

Kehtna kolhoosis valminud sigalal on rippraudteed, kartuliaurutajad, täielik vesivarustus jne. Uus sigala on arvestatud 25 emisele, kogumahutavusega kuni 200 pör- sast ja siga.

Kehtna kolhoosi sigala rippraudtee valmistati traktori-

Foto 4. Traktorijaama montaaž-brigaad loomakasvatuse töömahukate protsesside mehhaniseerimise töödel «Tee Kommunismile» kolhoosis. Esiplaanil eesriindlane Oskar Laanemets.

jaama töökojas. Mehhaniseerimisbrigaadi mehaanik O. Niisuke oli märganud kolhoosis kasutult seismas mitmesugust materjali, mida selleks otstarbeks edukalt kasutati.

Üheks vastutusrikkamaks tööks oli sobiva pöörangu ehitamine. Sigalas oli projekti järgi ette nähtud teede peasõlmpunkt ehitada lauda keskele, kust teed hargneksid kahele poole lauda otsa ja lauda külge ehitatud sõodakööki, sõodaköögi vastasusest aga sõnnikuhoidlasse. Sulgpöörangute ehitamise korral oleks tulnud ehitada neid neli. Pöörangu kaared oleksid võtnud sel juhul palju ruumi ja suurendanud rippraudtee maksumust. Sm. Niisukese juhtimisel valmistati pöördering. Vagonett sõidab pöörderingile, kus teeb 90-kraadise pöörde, fiksaator lukustab pöörangu ja vagonett on otseühenduses teise magistraalteega. Selline pöörang võtab vähe ruumi ja seda on lihtne käsitseda.

Vagonetid valmistati 1,5 mm paksusest lehtterasest ja nende nurgad tugevdati $25 \times 25 \times 4$ mm nurkterasega. Vagonetid keevitati kokku, et nad oleksid veekindlad, ja roostetamise eest kaitsmiseks värviti üle õlivärviga. Vago-

netirataste valmistamiseks kasutati ümarrauda läbimõõduga 110 mm. Vagonettide rattad treiti traktorijaama töökojas.

Rippraudteed kasutatakse sõnniku ja söötade vedamiseks. Sellest lähtudes eraldati neljast vagonetist kaks sõnniku ja allapanu ning kaks söötade vedudeks.

Kehtna kolhoosis söödetakse sigu kolm korda päevas: kella 6—7, 13—14 ja 21—22. Sööt kaalutakse ja valatakse vagonetti, seal segatakse, vedeldatakse ja transporditakse sigalasse. Vagonetist künadesse tõstmiseks on valmistatud kopad, millega seatalitaja tõstab ettenähtud koguse sööta sigadele künadesse.

Igaks söötmisskorraks valmistatakse ja veetakse ette keskmiselt 1 tonn valmissööta; seda teevad kaks seatalitajat. Rippraudtee vagonetti pannakse korraga 250 kg sööta.

Teiseks suuremaks tööks on sõnnikuvedu. Sõnnikut koguneb ööpäevas keskmiselt 1,8 tonni, mis veetakse söötmise vaheaegadel sigalast eemal asuvasse sõnnikuhoiulasse. Samal ajal veetakse kohale ka allapanu. Üldine vedude maht rippraudteega päevas on 6—6,5 tonni. Söödaaurutaja K-0,5 ja rippraudtee kasutamine võimaldavad kolhoosil kokku hoida 3 inimese töö. Samasugune rippraudtee valmistati traktorijaama töökojas ka kolhoosi «Punane Täht» 125 looma mahutavale karjalaudale.

AGRO- JA ZOOTEHNILISED KURSUSED

Rapla traktorijaama poolt teenindatavates kolhoosides töötas 1954. aastal 13 agro- ja 15 zootehnilist õppegruppi, milledes õpib kokku 157 taime- ja 205 loomakasvatuse alal töötajat. Selleks, et kursustest osavõtjaile anda sügavaid teadmisi oma erialalt ja õpetada osavõtjaid praktiliselt kasutama õppustel omandatud eesrindlikke töövõtteid, on tarvis pidevalt võidelda kursuste õppetöö kvaliteedi tõstmise eest. Õppetöö taset ja õppeedukust on aga võimalik tõsta siis, kui töötatakse pidevalt õppegrupijuhatajate-õpetajatega. Sellepärast pöörame suurt tähelepanu kolmeaastaste kursuste õpetajate kvalifikatsiooni tõstmisele. Selleks rakendasime rajooni parteikomitee kaasabil rajoonis asuvate teaduslike ja õppeasutuste kvalifitseeritud kaadrit. Nii organiseerisime kõigile agrotehniliste õppegruppide juhatajaile iga kuu seminari Eesti NSV Teaduste Akadeemia Taimekasvatuse Instituudi Kuusiku filiaalis ja zooteh-

niliste õppegruppide juhatajaile seminari Kolhooside Esimeeste Ettevalmistamise Põllumajanduskeskkooli juures. Peale õppegrupi juhatajate võtavad neist seminaridest osa ka kolhooside esimehed ning rajooni parteikomitee, täitevkomitee ja traktorijaama juhtivad töötajad.

Seminaride tööplaaniid on koostatud kogu õppeaastaks ja kõik teemad jagatakse juba sügisel seminaridel esinevate lektorite vahel, et kindlustada kõigi ettekannete põhjalik ettevalmistamine. Iga seminari tööplaanis on ette nähtud üks põhiteema. Nii näiteks oli Kuusiku filiaalis esimese läbiviidud seminari põhiteemaks «Taimikasvatus põllumajandusliku tootmise põhialusena», mille käsitlemisel rääkis sm. E. Haller jt. teaduslikud töötajad taimede ehitusest ja toitumisest, taimede paljunemisest, kasvust ja arenemisest ning taimede loomuse muutmisest. Teema käsitlemiseks oli ette nähtud 4 tundi.

Teise seminari loengute põhiteemaks oli maaviljeluse heinaväljasüsteem ja heinavälja-külvikorrad mullaviljakuse tõstjana. Sellel seminaril käsitleti maaviljeluse heinaväljasüsteemi aluseid, arutati läbi, millistele tingimustele peab vastama viljakas muld ja kuidas tõsta mulla viljakust heinaväljakülvikorras.

Peale põhiteemade läbivõtmise on seminaride kavas ette nähtud referaadid, praktilised tööd, kursuste õppemetoodiliste küsimuste valgustamine ja seminarist osavõtjate ning teaduslike töötajate ja õppejõudude vaheline kogemuste vahetamine. Loengute ja referaatide juures kasutatakse seminaridel hulgaliselt mitmesuguseid õppeabinõusid ja näitlikke õppevahendeid. Ühtlasi on agrotehniliste õppegruppide juhatajate seminarist osavõtjate kasutuses Kuusiku filiaali laboratooriumid ja nende sisseseaded. Zootehniliste õppegruppide juhatajate seminarist osavõtjate käsutuses on aga Kolhooside Esimeeste Ettevalmistamise Põllumajanduskeskkooli õppekabinetid ja laboratooriumid. Seminaridel kuulavad õppegrupijuhatajad, põllumajanduse eriteadlased ja kolhooside esimehed teadlaste ja eriala õppejõudude ettekandeid teaduse saavutustest ning eesrindlaste-praktikute kogemustest põllumajanduse alal. See aitab neil paremini läbi viia 3-aastaste agro-zootehniliste kursuste õppusi kolhoosides. Niisugune tihe side teaduse ja praktika vahel kindlustab, et teadlaste ja eesrindlaste poolt väljatöötatud abinõud ja võtted jõuavad kolhoosnikute laiade hulkadeni.

SOTSIALISTLIK VÕISTLUS JA POLIITKASVATUSTÖÖ

Traktorijaama parteiorganisatsioon osutab suurt tähelepanu sotsialistlikule võistlusele ja poliitkasvatustöö läbiviimisele, et mobiliseerida kogu mehhanisaatorite kollektiivi partei ja valitsuse otsuste ellurakendamisele. Kõigil tööloikudel on tagatud kommunistide juhtiv osa. Remonttööde hooajal, kevadkülvil, heina- ja teraviljakoristustöödel, sügiskünnil, maaparandustöödel jne. viib parteiorganisatsioon läbi laialdast poliitilist selgitustööd, antakse välja seinalehte, peetakse loenguid ja ettekandeid.

Kõik traktorijaama töötajad võistlevad omavahel.

Ametiühingu organisatsioon korraldab iga kuu tootmisnõupidamisi, kus tehakse kokkuvõtteid sotsialistliku võistluse käigust, samuti arutatakse tootmiseesrindlaste ettepanekuid.

Töötajate poliitilise teadlikkuse taseme tõstmiseks töötab traktorijaamas poliitõppering, kus õpivad mehhanisaatorid. Samuti töötab traktorijaamas pidevalt agitatsiooni-kollektiiv 21 agitaatoriga, kellega viiakse järjekindlalt läbi seminare ja vestlusi.

Poliitkasvatustöö tulemusena on kasvanud aastast aastasse mehhanisaatorite vastutustunne tehnika hooldamisel ja tööde läbiviimisel piirkonna kolhoosides. Peale sügiskalvise remondi lõpetamist võtavad traktoristid ja traktoribrigaadid endile konkreetseid sotsialistliku võistluse kohustused, mille täitmist iga päev kontrollitakse.

Traktoribrigaadide brigadiiride tootmisnõupidamised toimuvad üks kord igas dekaadis. Siin tehakse kokkuvõtte brigaadi töötulemustest ning antakse välja igale brigaadile sotsialistliku võistluse tulemuste tabel, milles on ära näidatud iga üksiku mehhanisaatori sotsialistliku võistluse tulemused dekaadis ning kasvavas kokkuvõttes aasta algusest peale. Tabelid asetatakse brigaadide keskustes vastavatele tahvlitele.

Välitööde perioodil viiakse juhtkonna poolt traktoribrigaadides läbi vähemalt üks kord kuus tootmisnõupidamised, tehakse kokkuvõtteid sotsialistliku võistluse tulemustest ning viiakse läbi poliitilisi vestlusi. On organiseeritud ka rändraamatukogud, mis viivad mehhanisaatoritele brigaadidesse igal nädalal uut kirjandust. Kõigisse traktoribrigaadidesse on tellitud kohalikud ja keskajalehed ning

brigaadides korraldatakse traktoribrigaadi teenindava agitaatori poolt ajalehtede ühislugemisi.

Traktoribrigaadide peatuskohtadesse on üles pandud poliitilisi ja tööalaseid loosungeid ja plakateid. Traktoribrigaade teenindavad kultuuriliselt kohalikud, külanõukogude ja kolhooside piirkonnas asuvad rahvamajad.

Sotsialistlikku võistlust innustavad selle võitjaid tähistavad rändvimplid parimaile traktoristidele ja rändpunalipp parimale traktoribrigaadile, millede üleandmine toimub üks kord kuus.

Parimate mehhanisaatorite nimed märgitakse traktorijaama autahvlile ning neid tõstetakse esile seinaja välklehtedes.

Selle tulemusena on aastast aastasse tunduvalt paranevad tööjõudlus ning tehnika ärakasutamine. Esile on kerkinud eesrindlikke mehhanisaatoreid. Nii täidab E. Ilusmäe juhtimisel olev I traktoribrigaad igal aastal oma tootmisülesanded vähemalt 150-protsendiliselt. Kolhoos «Bolševik» on kõigiti rahul traktoribrigaadi tööga. Samuti paljud teised mehhanisaatorid, nagu Paluoja, Keelmann, Põllumets ja teised ületavad oma aasta-tootmisülesanded.

Tööd kolhoosnikute poliitilise kasvatusel alal viiakse läbi järjekindlalt. Traktorijaama piirkonna kõigis 17 kolhoosis on loodud agitkollektiivid, millede tööst võtab osa ligi 400 agitaatorit — kolhoosi tootmise eesrindlast.

Kolhooside agitkollektiivide juhatajatega ja agitaatoritega viiakse regulaarselt läbi seminare ning nõupidamisi. Kolhooside agitkollektiivid on saanud suureks jõuks külas partei ja valitsuse otsuste ellurakendamisel.

Piirkonna kolhoose teenindab laialdane kultuurhariduslike asutuste võrk. Igas kolhoosis demonstreeritakse kinofilme kaks korda kuus.

Kolhoosides viiakse regulaarselt läbi loenguid ja vestlusi traktorijaama juhtivate töötajate ning rajoonikomitee instruktorite poolt.

Rahvamajade ja raamatukogude juurde on moodustatud vestlejate grupid küla intelligentsi esindajaist ning kolhoosi juhtivaist töötajatest.

Kolhoosid on pidevas omavahelises sotsialistlikus võistluses. Igas kuus viiakse läbi põllundusbrigaadide tootmisnõupidamisi, kus arutatakse kõige aktuaalsemaid poliitilisi ja tööalaseid küsimusi ning tehakse kokkuvõtteid brigaadide vahelisest sotsialistlikust võistlusest.

SISUKORD

Sissejuhatus	3
Traktorijaama asukoht ja tootmisvahendid	5
Kolhooside mullastik ja reljeef	7
Maaviljeluskultuuri tõus Rapla traktorijaama tööpiirkonna kolhoosides	7
Maaparandustööd	12
Traktorijaama mehhanisaatorite kaader	19
Masina-traktoripargi tehniline teenindamine	21
Traktorijaama dispetseriteenistus	23
Traktoribrigaadide töö organiseerimine	24
Traktorite ja põllutöomasinate sõlmeetodil remontimise kogemused	27
Kombainide maksimaalne rakendamine võimaldab koristada teravilja kiirelt ja kadudeta	29
Traktoritööde omahind ja naturaaltasude laekumine	33
Loomakasvatus	36
Kolhooside zootehniline teenindamine	39
Loomakasvatushoonete ehitamine ja laudatööde mehhaniseerimine	46
Agro- ja zootehnilised kursused	48
Sotsialistlik võistlus ja poliitkasvatustöö	50

Toimetaja H. Sarv

Tehniline toimetaja H. Kohu

Korrektorid J. Rammi ja M. Juske

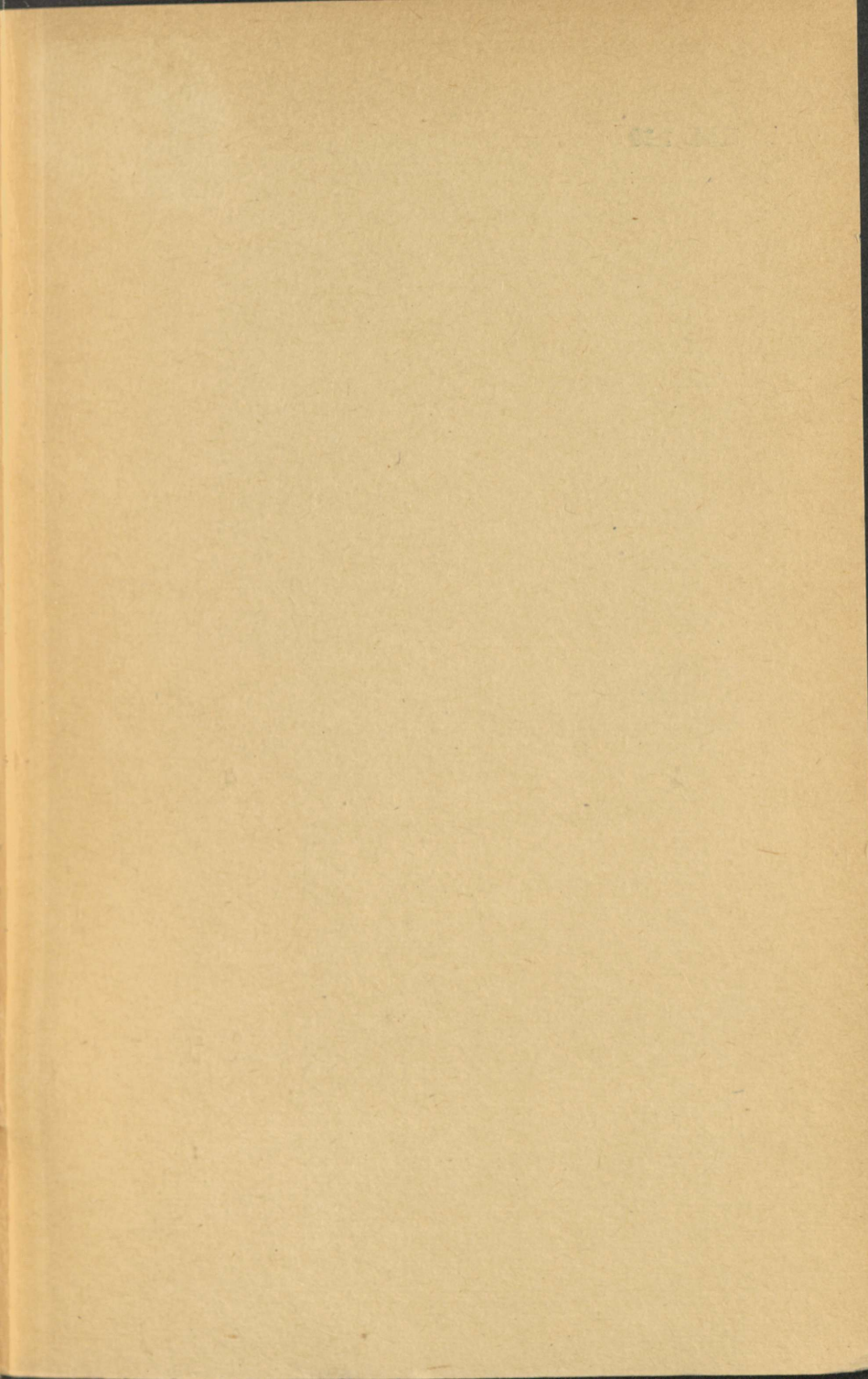
Ladumisele antud 31. XII 1954. Trükkimisele antud 23. II 1955. Trükiarv 5000. Paber 54×84, 1/16. Trükipoognaid 3,25. Formaadile 60×92 kchaldataud trükipoognaid 2,66. Arvutuspoognaid 2,86. MB-06527. Trükikoda „Pioneer“, Tartu, Kastani 38.

Tellimise nr. 2893.

На эстонском языке.

В. Паллав. Опыт работы Раплаской МТС

Hind rbl. 1.60

Rbl. 1.60

A-17346
192

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00463466 5